

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้า รวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแยกหัวข้อดังต่อไปนี้

- ตอนที่ 1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่ม
- ตอนที่ 2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่ม
- ตอนที่ 3 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเจตคติเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์
- ตอนที่ 4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเจตคติเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์

* เอกสารที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่ม

* ความหมายของกลุ่ม

มีผู้ให้ความหมายของกลุ่มไว้แตกต่างกันออกไป พอยกตัวอย่างเพื่อให้เกิดความเข้าใจได้ดังนี้

บาส (ทองเรือน อมรัชกุล. 2523 : 2 ; อ้างอิงมาจาก Bass. 1960 : 39) ให้ความหมายของคำว่ากลุ่มไว้พอสรุปใจความสำคัญได้ว่า กลุ่ม หมายถึง การรวมตัวของบุคคล ซึ่งเกิดจากแรงเสริม เช่น คำชมเชย รางวัล ฯลฯ เป็นสิ่งดึงดูดใจให้บุคคลมารวมตัวกัน

แสดรง (มัทนา อังตระกูล. 2524 : 17 ; อ้างอิงมาจาก Strang. 1946 : 3) ให้คำนิยามของคำว่ากลุ่มไว้สรุปได้ว่า กลุ่ม หมายถึง บุคคลที่มาทำงานร่วมกันตั้งแต่สองคนขึ้นไป เพื่อวัตถุประสงค์และเป้าหมายอย่างเดียวกัน

เดวิด (บุหงา วชิระศักดิ์มงคล. 2526 : 2 ; อ้างอิงมาจาก Davis. 1962 : 405) ให้ความหมายของคำว่ากลุ่มไว้ พอสรุปได้ว่า กลุ่ม หมายถึงบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป มีปฏิสัมพันธ์ที่ติดต่อกัน เพื่อเป้าหมายปลายทางร่วมกัน

วอร์เตอร์ส (Waters. 1960 : 10 - 15) ให้ความหมายของกลุ่มไว้อีก ซึ่งพอสรุปประเด็นที่สำคัญได้ว่า กลุ่ม หมายถึง การรวมตัวกันของบุคคล โดยมีจุดมุ่งหมายอย่างเดียวกัน มีความรับผิดชอบและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน อันจะเป็นแนวทางให้ความต้องการของบุคคลบรรลุผลอย่างน่าพึงพอใจ

พนม ลิ้มอารีย์ (ม.ป.ป. : 1) ได้สรุปความหมายของกลุ่มจาก นักจิตวิทยา นักสังคมวิทยา และนักมนุษยวิทยา ไว้พอสรุปใจความได้ว่า กลุ่ม หมายถึง บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปมาทำงานร่วมกันด้วยจุดประสงค์เดียวกัน ยอมรับความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ร่วมกันสร้างสรรค์ และพัฒนาบุคลิกภาพของแต่ละบุคคล จากแนวความคิดดังกล่าวพอสรุปได้ว่า กลุ่ม หมายถึง บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปมารวมกันด้วยความสมัครใจ เพื่อประกอบกิจกรรมร่วมกันด้วยจุดมุ่งหมายปลายทางเดียวกัน มีปฏิสัมพันธ์ที่ติดต่อกัน อันจะเป็นแนวทางให้บุคคลแต่ละคนสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ลักษณะของกลุ่ม

มีผู้สรุปลักษณะของกลุ่มไว้หลายทัศนะด้วยกันที่น่าสนใจมีดังนี้

- กัลลี (มณฑนา อังตระกุล. 2524 : 18 ; อ้างอิงมาจาก Gully. 1963 : 62) ได้กำหนดลักษณะของกลุ่มไว้สรุปใจความสำคัญได้ดังนี้คือ
1. มีจุดประสงค์อย่างเดียวกัน และจุดประสงค์นั้นต้องตอบสนองความต้องการของสมาชิกแต่ละคนในกลุ่มด้วย
 2. มีผลงานที่ติดต่อสื่อสารกันทางวาจา หรือด้วยวิธีใดวิธีหนึ่งที่ทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ติดต่อกัน

จำเนียร ช่างโชติ และ คนอื่น ๆ (2521 : 4 - 6) ได้ให้แนวความคิดเกี่ยวกับลักษณะของกลุ่มไว้พอสรุปได้ดังนี้

1. กลุ่มจะต้องเกิดจากบุคคลอย่างน้อยสองคนขึ้นไป
2. กลุ่มจะต้องมีปฏิสัมพันธ์กัน
3. มีความสนใจร่วมกัน
4. มีระเบียบ กฎเกณฑ์ต่าง ๆ ร่วมกัน มีการปฏิบัติต่อกัน มีการทำหน้าที่

และแบ่งความรับผิดชอบ เป็นแนวทางให้สมาชิกปฏิบัติ เพื่อให้กลุ่มบรรลุจุดมุ่งหมาย

ทองเรือน อมรัชกุล (2523 : 4) ได้สรุปลักษณะที่สำคัญของกลุ่มไว้พอสรุปได้ว่า กลุ่มจะประกอบด้วย

1. จุดประสงค์ มีจุดประสงค์แน่นอนชัดเจนในการอยู่ทำงานร่วมกัน
2. ปฏิสัมพันธ์ มีการติดต่อสัมพันธ์กันระหว่างสมาชิกกลุ่ม
3. ปทัสถาน มีกฎ ระเบียบในการปฏิบัติร่วมกันอย่างแน่นอน
4. ความเป็นปึกแผ่น ความสามัคคี ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของกลุ่ม
5. โครงสร้าง มีการกำหนดบทบาท ตำแหน่ง หน้าที่ และการสื่อสารให้

สมาชิกปฏิบัติ เพื่อให้กลุ่มบรรลุจุดมุ่งหมาย

6. ความเป็นผู้นำ ความสามารถที่จะคุมพฤติกรรมของสมาชิกและกลุ่ม

ให้บรรลุจุดมุ่งหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากที่ได้กล่าวมาแล้วถึงลักษณะของกลุ่มในทัศนะต่าง ๆ อาจจะทำให้สรุปได้ว่า ลักษณะที่สำคัญของกลุ่มจะประกอบด้วย

1. สมาชิกตั้งแต่สองคนขึ้นไปมารวมกัน
2. มีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันระหว่างสมาชิก
3. มีจุดมุ่งหมายปลายทางอย่างเดียวกัน
4. มีกิจกรรมร่วมกัน

ลักษณะการทำงานเป็นกลุ่ม

มีผู้ศึกษาลักษณะการทำงานเป็นกลุ่มไว้ที่น่าสนใจพอยกตัวอย่างเพื่อให้เกิดความเข้าใจได้ดังนี้คือ

แมคเกรเกอร์ (อรุณ รักธรรม. 2523 : 13 - 15 ; อ้างอิงมาจาก Mc.Gregor. 1960 : 232 - 235) ได้กำหนดถึงลักษณะการทำงานเป็นกลุ่มไว้สรุปได้ดังนี้

1. บรรยากาศของกลุ่มเป็นไปในลักษณะแบบไม่มีพิธีการ ไม่ตึงเครียด เป็นบรรยากาศที่มีความสัมพันธ์ต่อกันเป็นอย่างดี
2. มีการอภิปรายกันถึงการมีส่วนร่วมในการทำงานของสมาชิกแต่ละคนอย่างเปิดเผย เพื่อให้ได้ผลงานที่มาจากส่วนรวมของกลุ่ม
3. สมาชิกทุกคนจะยอมรับ เข้าใจในการปฏิบัติงาน ถ้ามีปัญหาใด ๆ เกิดขึ้นก็จะประชุมอภิปรายกันอย่างเสรี เพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมต่อไปได้
4. การอภิปรายปัญหาต่าง ๆ เป็นไปอย่างอิสระเสรี สมาชิกกล้าแสดงความคิดเห็นของตน ยอมรับฟังเหตุผลซึ่งกันและกัน และไม่โจมตีกันเป็นการส่วนตัว
5. แม้ความคิดเห็นไม่ลงรอยกัน สมาชิกกลุ่มก็ยังมีความรู้สึกที่จะทำงานร่วมกันต่อไปได้ ไม่มีการตรวจสอบ หรือบีบบังคับกันในกลุ่ม แต่จะพยายามช่วยกันแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น
6. ใช้การตัดสินใจด้วยความเห็นชอบร่วมกันเป็นส่วนใหญ่
7. สมาชิกทุกคนในกลุ่มมีสิทธิเสรีภาพเท่าเทียมกัน ไม่มีใครมีอิทธิพลเหนือใคร แต่ละคนจะแสดงบทบาทที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและกลุ่ม เพื่อให้งานสำเร็จตามวัตถุประสงค์ไปได้ด้วยดี
8. สมาชิกกลุ่มมีอิสระภาพในการทำงาน แต่เพื่อปรับปรุงและเพิ่มพูนประสิทธิภาพของงาน จะมีการตรวจสอบผลงานเป็นระยะ ๆ

นอกจากนี้ กิตยวดี บุญชื่อ (2524 : 113 - 115) ได้กล่าวถึงลักษณะความร่วมมือในการทำงานเป็นกลุ่มไว้พอสรุปลักษณะที่สำคัญได้ดังนี้

1. มีความเข้าใจในธรรมชาติเฉพาะตัว และพื้นฐานของจิตใจ พร้อมทั้งจะอภัยให้กันและกันเสมอ

2. มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันอย่างเต็มใจและจริงใจ

3. มีการยอมรับซึ่งกันและกัน ไม่ยึดมั่นเฉพาะแต่ความคิดของตนฝ่ายเดียว

โดย

4. มีความศรัทธาเชื่อมั่นและเชื่อใจในความสามารถของกันและกัน โดยใช้เหตุผลความเข้าใจกันเป็นพื้นฐานในการตัดสินใจ

5. ให้เกียรติแก่กัน ไม่หักหน้าหรือแสดงอาการข่มขู่

โดยสรุปอาจกล่าวได้ว่า ลักษณะการทำงานเป็นกลุ่มนั้นสมาชิกกลุ่มจะต้องรู้จักวิธีการทำงานเป็นกลุ่ม เช่น การติดต่อสัมพันธ์ที่ดีต่อกันภายในกลุ่ม มีการยอมรับและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน นอกจากนี้สมาชิกกลุ่มจะต้องหาทางสร้างความร่วมมือในการทำงานร่วมกัน จึงจะทำให้การทำงานกลุ่มนั้นเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล

พัฒนาการของกลุ่ม

เมื่อบุคคลรวมกัน มีปฏิสัมพันธ์กันและมีการทำงานร่วมกัน กลุ่มก็จะค่อย ๆ พัฒนาไปตามลำดับ ดังที่ บุงา วชิระศักดิ์มงคล (2526 : 15 - 16) ได้จำแนกพัฒนาการของกลุ่มเป็น 4 ระยะ พอสรุปได้ดังนี้คือ

1. ระยะก่อตั้ง (Forming Stage) เป็นระยะที่คนเพิ่งมารวมตัวกันต่างคนต่างสงวนท่าที แต่ทุกคนจะพยายามแสดงให้คนอื่นและยอมรับตนเอง เป็นระยะที่มีการแข่งขันและศูนย์กลางอยู่ที่ตนเอง

2. ระยะหัวเลี้ยวหัวต่อ (Storming Stage) เป็นระยะที่แต่ละคนยังตกลงกันไม่ได้ เกิดความขัดแย้งในใจ ไม่รู้ว่ากลุ่มจะเอาอย่างไร ถ้าไม่มีผู้นำบางคนก็จะพยายามเป็นผู้นำ แต่ถ้าได้ผู้นำแล้วสมาชิกจะรู้สึกปฏิบัติกับผู้นำ เป็นระยะแห่งความขัดแย้ง

3. ระยะยินยอม (Norming Stage) เป็นระยะที่สมาชิกเริ่มแก้ไขข้อบกพร่องของตนเอง เพราะเกิดการเรียนรู้เรื่องราวจากกลุ่มมากขึ้น มีการยอมรับ มีความรับผิดชอบและพยายามปฏิบัติตามมากขึ้น เป็นระยะที่กลุ่มมีความสามัคคีกลมเกลียวกัน

4. ระยะปฏิบัติการ (Performing) เป็นระยะที่สมาชิกร่วมกันทำงานเป็นอย่างดี ตามเป้าหมายของกลุ่ม มีผลงานของกลุ่ม สมาชิกจะยึดพลังของกลุ่มและเป้าหมายของกลุ่มเป็นสำคัญ ทำให้สมาชิกเกิดการพัฒนา เป็นระยะที่มีผลงานและยึดกลุ่มเป็นศูนย์กลาง

นอกจากนี้ ทองเรือน อมรัชกุล (2523 : 22) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับพัฒนาการของกลุ่ม สรุปขึ้นพัฒนาการได้ดังนี้คือ

1. ขั้นริเริ่มก่อสร้างตัว เป็นระยะของการเป็นหนุ่มสาว กลุ่มจะเข้มแข็ง มีความเสียสละ เพื่อให้กลุ่มบรรลุจุดหมายอย่างมีประสิทธิภาพที่สูง

2. ขั้นอนุรักษนิยม เป็นระยะของวัยกลางคน ความคิดสร้างสรรค์ และการเสียสละจะลดน้อยลง ระยะนี้จะขึ้นกับความมีชื่อเสียง ความเจริญก้าวหน้าของกลุ่มที่ดำเนินมาตั้งแต่เริ่มต้น

3. ขั้นวัยชรา เป็นระยะของความร่วงโรย เกิดความขัดแย้งและความแตกแยกของกลุ่ม

จากแนวความคิดและทัศนะของผู้รู้ดังกล่าวเกี่ยวกับพัฒนาการของกลุ่มสรุปได้ว่า เมื่อบุคคลเรามาารวมกันเป็นกลุ่มแล้ว กลุ่มจะมีการพัฒนาไปตามลำดับขั้น เหมือนกับพัฒนาการของมนุษย์ กล่าวคือ ระยะเกิดหรือระยะก่อตั้ง ระยะหัวเลี้ยว หัวต่อ เปรียบเหมือนวัยรุ่น ระยะสงบนิ่งหรือยินยอมเหมือนกับวัยหนุ่มสาว ระยะปฏิบัติการ เหมือนวัยกลางคน และระยะแตกสลาย เปรียบเหมือนวัยชรา

ความหมายของกิจกรรมกลุ่ม

กิจกรรมกลุ่มเป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นมาเพื่อให้สมาชิกและกลุ่มเกิดการพัฒนา และเจริญงอกงาม ดังที่ บุหงา วชิระศักดิ์มงคล (2526 : 35) ให้ความเห็นไว้สรุปได้ว่า กิจกรรมกลุ่มเป็นชื่อรวมของกลุ่มต่าง ๆ ที่นำมาใช้เพื่อช่วยให้สมาชิกและกลุ่มมีความเจริญงอกงาม ซึ่ง แทรกเลอร์ และ นอร์ท (ทองเรียน อมรัชกุล. 2523 : 24 ; อ้างอิงมาจาก Traxler and North. 1957 : 21) ได้เสนอให้ใช้คำว่ากิจกรรมกลุ่ม พอสรุปได้ว่า "กิจกรรมกลุ่ม" (Group Work) ในความหมายที่ครอบคลุมกลุ่มต่าง ๆ ที่นำมาใช้ในการแนะแนวและการบริหาร เช่น กลุ่มสัมพันธ์ การแนะแนวกลุ่ม กลุ่มให้คำปรึกษา และกลุ่มอบรม นอกจากนี้ วิลเลียมสัน และ บิก (ทองเรียน อมรัชกุล. 2523 : 25 ; อ้างอิงมาจาก Williamson and Big. 1975 : 151 - 156) ยังได้เสนอให้ใช้คำรวมของกลุ่มหลาย ๆ ประเภทเช่นนี้อีก โดยใช้คำว่า "กลุ่มประสบการณ์แบบเข้ม" (Intensive Group Experience) ซึ่งสรุปใจความได้ว่า กลุ่มประสบการณ์แบบเข้มเป็นชื่อรวมของกลุ่มประเภทต่าง ๆ ที่นิยมใช้กันในมหาวิทยาลัยและสถาบันการศึกษาทั่ว ๆ ไป เช่น กลุ่มอบรม กลุ่มเผชิญหน้า และกลุ่มอบรมความไวในการรับรู้ ดังนั้นจึงมีผู้ให้ความหมายของคำว่ากิจกรรมกลุ่มในลักษณะเฉพาะตนออกไป พอยกเป็นตัวอย่างเพื่อให้เกิดความเข้าใจได้ดังนี้

คมเพชร ฉัตรศุภกุล (2522 : 14) ได้ให้คำนิยามของคำว่ากิจกรรมกลุ่มไว้พอสรุปได้ว่า กิจกรรมกลุ่ม หมายถึง การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน มีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน และสมาชิกแต่ละคนเกิดการเปลี่ยนแปลงตามที่ต้องการ ทำให้เกิดการพัฒนาและความเจริญงอกงามแก่สมาชิกและกลุ่ม

นิภา วิจิตรศรี (2525 : 20) ได้ให้ความหมายของกิจกรรมกลุ่มไว้สอดคล้องกัน พอยกตัวอย่างได้ว่า กิจกรรมกลุ่ม หมายถึง การนำเอาประสบการณ์ของสมาชิกแลกเปลี่ยนกันและกัน เพื่อให้สมาชิกเกิดการเปลี่ยนแปลงตามที่ต้องการ และมีการเปลี่ยนของกลุ่มโดยรวม

๗ (บทว่า วชิระตักคิมงคล) (2526 : 35) ได้กล่าวถึงความหมายของ กิจกรรมกลุ่มไว้พอจับใจความได้ว่า กิจกรรมกลุ่ม หมายถึง กิจกรรมใด ๆ ที่ให้ สมาชิกกลุ่มมีส่วนร่วมในการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งร่วมกัน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ทำให้เกิดการวิเคราะห์ตนเองและผู้อื่น ตลอดจนสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในกลุ่ม โดยมีผู้นำคอยช่วยเหลือและสนับสนุน และมีผลทำให้สมาชิกและกลุ่มเกิดความเจริญงอกงามในทุก ๆ ด้าน

จากความหมายของกิจกรรมกลุ่มดังกล่าวพอสรุปได้ว่า กิจกรรมกลุ่ม หมายถึง การจัดกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งขึ้นมา ที่ให้สมาชิกทำงานร่วมกัน มีการติดต่อสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ซึ่งจะช่วยให้สมาชิกได้สำรวจตนเอง เกิดการเรียนรู้จากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในกลุ่ม ยังผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ตลอดจนสามารถพัฒนาตนเองและกลุ่มให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

จุดมุ่งหมายของกิจกรรมกลุ่ม

เบนเนทท์ (นภาพร พุ่มพฤษ. 2529 : 33 - 34 ; อ้างอิงมาจาก Bennett. 1963 : 5 - 6) ได้กำหนดจุดมุ่งหมายโดยทั่ว ๆ ไปของกิจกรรมกลุ่มไว้พอสรุปได้ดังนี้

1. เพื่อเปิดโอกาสให้สมาชิกของกลุ่มได้เรียนรู้เรื่องราวทางด้านการศึกษา อาชีพ และปัญหาส่วนตัว จากการได้เข้าร่วมในกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้น เช่น การปฐมนิเทศนักเรียนใหม่ การแนะแนวกลุ่มในด้านต่าง ๆ เป็นต้น
2. เพื่อก่อให้เกิดผลทางด้านการบำบัดรักษา ทำให้บุคคลสามารถมองเห็นแนวทางในการแก้ไข ปรับปรุงบุคลิกภาพและแนวในการดำเนินชีวิตของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. เพื่อช่วยให้บุคคลบรรลุจุดมุ่งหมายของการแนะแนวอย่างมีประสิทธิภาพมากกว่าวิธีการเป็นรายบุคคล

4. เพื่อช่วยให้การให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคลมีประสิทธิภาพ เพราะกลุ่มช่วยให้เข้าใจภูมิหลังและลักษณะทั่ว ๆ ไปของปัญหาต่าง ๆ

แทรกเลอร์ และ นอร์ท (บทกวี วชิระศักดิ์มงคล. 2526 : 36 ; อ้างอิงมาจาก Traxler and North. 1957 : 320) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของกิจกรรมกลุ่มสรุปได้ใจความสำคัญดังนี้คือ

1. เพื่อให้การอบรมและให้ความรู้แก่บุคคล เพื่อปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมใหม่ ๆ ทั้งทางด้านการศึกษา อาชีพ และสังคม

2. เพื่อเสริมสร้างประสบการณ์ใหม่ ๆ ที่แตกต่างไปจากประสบการณ์ที่ได้รับจากหลักสูตร

3. เพื่อเป็นรากฐานในการนำไปสู่การให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคล เพื่อบุคคลได้เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ จากบุคคล อาจค้นพบปัญหาเฉพาะตนที่ต้องการความช่วยเหลือโดยเฉพาะ ก็จะช่วยให้บุคคลผู้นั้นได้ขอพบผู้ให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคลต่อไป

4. เพื่อการปรับตัว การบำบัดรักษา และความจริงใจของบุคคล และกลุ่ม กิจกรรมกลุ่มจะช่วยให้บุคคลแก้ปัญหาส่วนตัว ปรับตัว และสร้างความจริงใจออกงามให้แก่ตน ได้ เช่น กิจกรรมกลุ่มที่เกี่ยวกับกิจกรรมนักเรียน

โดยสรุปอาจกล่าวได้ว่า จุดมุ่งหมายที่สำคัญของกิจกรรมกลุ่มนั้นก็เพื่อให้บุคคลเกิดการเรียนรู้ และเกิดการเปลี่ยนแปลง ส่งผลให้บุคคลสามารถมองเห็นแนวทางในการแก้ไข ปรับปรุง เปลี่ยนแปลงบุคลิกภาพและแนวทางในการดำเนินชีวิตของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การดำเนินการของกิจกรรมกลุ่ม

ทองเรือน อมรัชกุล (2523 : 18 - 21) ได้กล่าวถึงรายละเอียดของการดำเนินการของกิจกรรมกลุ่มไว้พอสรุปได้ดังนี้

1. จุดมุ่งหมายในแง่ของภาระหน้าที่และการดำรงกลุ่ม จุดมุ่งหมายที่เกี่ยวกับภาระหน้าที่เป็นความมุ่งหมายเบื้องต้นของกลุ่ม เพื่อพยายามที่จะรักษาองค์การต่าง ๆ ภายในกลุ่ม และจัดให้บูรณาการในกลุ่มด้วย ซึ่งจะมีผลทำให้กลุ่มดำรงอยู่อย่างมั่นคง

2. การแก้ปัญหาและการตัดสินใจของกลุ่มสมาชิกกลุ่มต้องช่วยกันให้คำจำกัดความ ตั้งสมมุติฐานการหาข้อเท็จจริง การรวบรวมข้อมูล การหาแนวทางเลือกอื่น ๆ เป็นต้น แนวทางแก้ปัญหาใช้ทั้งแบบอุปนัยและนิรนัย แต่ความแตกต่างระหว่างบุคคลในด้านความสามารถ คุณลักษณะและการสื่อสาร อาจจะทำให้เกิดปัญหาในแง่ความเข้าใจ ซึ่งจะเกิดอุปสรรคให้แก่กลุ่ม

3. การดำเนินการและการส่งผลย้อนกลับของกลุ่ม การดำเนินการและการส่งผลย้อนกลับมี 2 รูปแบบ ได้แก่

3.1 การป้องกัน

3.2 การปฏิบัติตามภาระหน้าที่

4. องค์ประกอบที่ช่วยให้กลุ่มมีประสิทธิภาพ มีองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการ คือ

4.1 ลักษณะของสมาชิกในกลุ่ม

4.2 การจัดโครงสร้างของกลุ่ม

4.3 สิ่งแวดล้อมที่มีต่อการทำงานของกลุ่ม

การดำเนินการของกิจกรรมกลุ่มเป็นการจัดองค์การของกลุ่มในส่วนที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่ การกำหนดจุดมุ่งหมาย แนวทางที่จะให้กลุ่มและสมาชิกกลุ่มบรรลุจุดมุ่งหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

หลักการของกิจกรรมกลุ่ม

พรรณราย ทวีพะประภา (2529 : 164 - 165) ได้กำหนดหลักการของกิจกรรมกลุ่มไว้ พอสรุปหลักการที่สำคัญได้ดังนี้

1. ผู้นำกลุ่มกับสมาชิกกลุ่มและระหว่างสมาชิกด้วยกันจะต้องมีความจริงใจและซื่อตรงซึ่งกันและกัน
2. สิทธิส่วนบุคคลของสมาชิกกลุ่มจะต้องได้รับความคุ้มครองให้ปราศจากการบีบบังคับจากกลุ่ม

3. เน้นการเรียนรู้จากประสบการณ์มากกว่าจะพูดถึงประสบการณ์นั้น

4. ผู้นำกลุ่มและสมาชิกกลุ่มจะต้องร่วมมือกันแสวงหาวิธีการที่จะแลกเปลี่ยนความรู้สึกและความคิดในปัจจุบัน

นอกจากนี้ ทง เรียน อมรัชกุล (2523 : 29) ได้กล่าวถึงหลักการของกิจกรรมกลุ่ม พอสรุปหลักการเด่น ๆ ได้ดังนี้

1. เคารพต่อความเป็นสมาชิกของแต่ละคน และช่วยให้สมาชิกได้พัฒนาอย่างเต็มที่ โดยถือว่าสมาชิกทุกคนมีสมรรถภาพและกล้าแสดงออกเมื่ออยู่ในกลุ่ม
2. ประสบการณ์ของกลุ่มเป็นวิถีทางที่จะตอบสนองความต้องการของบุคคลในด้านการยอมรับนับถือ การหาประสบการณ์ใหม่ และการสร้างความมั่นคงให้แก่สมาชิก
3. สมาชิกทุกคนจะต้องฟังผู้อื่นเปิดเผยตนเอง ยอมรับและมีความพึงพอใจต่อการมีส่วนร่วมในกลุ่ม
4. สมาชิกควรได้รับแรงเสริมกำลัง เมื่อได้มีส่วนร่วมในกลุ่มอย่างแท้จริง
5. สมาชิกในกลุ่มต้องยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล
6. กิจกรรมกลุ่มที่มีความแตกต่างกันออกไป ย่อมจะช่วยให้สมาชิกมีส่วนร่วมตามความถนัด และความสนใจของตน
7. สมาชิกทุกคนจะต้องเอาใจใส่ และมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาของกลุ่ม
8. สมาชิกทุกคนย่อมมีส่วนร่วมในการรักษา ส่งเสริม รักษาชื่อเสียงและประสิทธิภาพของกลุ่ม

9. เทคนิคและการทำงานร่วมกันของกลุ่ม รวมทั้งการประเมินผลย่อมจะเป็นหนทางที่จะทำให้กลุ่มได้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ

จากหลักการที่สำคัญ ๆ ดังกล่าวนั้นพอสรุปได้ว่า หลักการของกิจกรรมจะตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเคารพในสิทธิต่อความเป็นสมาชิกซึ่งกันและกัน ยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ความสามัคคี ความซื่อตรง และจริงใจต่อกัน ซึ่งจะ เป็นแนวทางที่สำคัญให้กลุ่มบรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ

เทคนิคของกิจกรรมกลุ่ม

นักจิตวิทยาการแนะแนวและผู้รู้หลายท่านได้รวบรวมเทคนิคเกี่ยวกับกิจกรรมเอาไว้ที่น่าสนใจ พอยกตัวอย่างได้ดังนี้

พรรณราย ทริพย์ประภา (2529 : 5 - 7) ได้เสนอแนะเทคนิคที่สำคัญของกิจกรรมกลุ่ม สรุปได้ดังนี้คือ

1. การอ่าน (Reading) วิธีการนี้เป็นเทคนิคเบื้องต้นที่ง่ายที่สุด โดยให้ผู้เรียนอ่านเอกสารหรือตำราเรียนต่าง ๆ เป็นวิธีการเรียนรู้ด้วยตนเอง

2. การบรรยายประกอบการซักถาม (Experiential Lecture) เป็นวิธีการบรรยายที่สอดแทรกกิจกรรมไว้ด้วย เพื่อให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม วิธีการนี้ผู้เรียนจะได้รับประสบการณ์อื่น ๆ เพิ่มเติมนอกเหนือจากการมีบทบาทเป็นผู้ฟังอย่างเดียว

3. การอภิปราย (Discussing) เป็นวิธีการฝึกให้ผู้เรียนได้แสวงหาความรู้ ความเข้าใจจากการได้ร่วมอภิปรายกับสมาชิกอื่น ๆ ในกลุ่ม วิธีการนี้ผู้เรียนจะสามารถสรุปมโนทัศน์ หรือแนวคิดจากการอภิปรายร่วมกันเมื่อสิ้นสุดลง

4. การศึกษารายกรณี (Case Study) เป็นวิธีการยกเอากรณีตัวอย่างกรณีใดกรณีหนึ่งมาศึกษาและวิเคราะห์ เพื่อหาข้อสรุปและประโยชน์จากกรณีนั้น ๆ วิธีการนี้ผู้เรียนจะเห็นแนวทางปฏิบัติทักษะนั้น ๆ ที่เกิดขึ้นในสถานการณ์จริง ๆ

5. การแสดงบทบาทสมมุติ (Role Playing) เป็นวิธีการให้ผู้เรียนสวมบทบาทอย่างที่เป็นจริงอย่างที่จะเกิดขึ้นในสภาพการณ์จริง ๆ วิธีการนี้ผู้เรียนจะได้รับรู้และสัมผัสประสบการณ์จริง

6. การใช้อุปกรณ์และเครื่องมือ (Instrumentation) เป็นวิธีการที่นำเอาอุปกรณ์ต่าง ๆ มาเป็นสื่อในการเรียนทักษะ เช่น เทปโทรทัศน์ เทปบันทึกเสียง นอกจากนี้ยังหมายถึงการใช้เครื่องมือต่าง ๆ ทางจิตวิทยา เช่น แบบสอบถาม แบบสำรวจ

ทิศนา ขัมมณี และคนอื่น ๆ (2522 : 201 - 202) ได้เสนอวิธีการสอนและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับเทคนิคการจัดกิจกรรมกลุ่มได้ สรุปได้ดังนี้คือ

1. เกม (Game) เป็นวิธีการที่สมมุติสถานการณ์ขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนได้เล่นด้วยตนเองภายในกติกาและข้อตกลงที่กำหนดไว้ ซึ่งจะมีผลออกมาในรูปของการแก้ การชนะ วิธีการนี้ผู้เรียนได้วิเคราะห์ความรู้สึกลึกซึ้ง และพฤติกรรมต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในขณะกำลังเล่นเกม

2. บทบาทสมมุติ (Role Playing) วิธีการนี้มีลักษณะเป็นสถานการณ์สมมุติขึ้นมานั้น แล้วให้ผู้เรียนสวมบทบาทและแสดงออกตามธรรมชาติ โดยอาศัยบุคลิกภาพ ประสบการณ์ และความรู้สึกลึกซึ้งของตนเป็นหลัก วิธีนี้จะช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสศึกษาวิเคราะห์ถึงความรู้สึกลึกซึ้งของตนอย่างลึกซึ้ง

3. กรณีตัวอย่าง (Case) ใช้ในกรณีหรือเรื่องราวที่เกิดขึ้นจริง ๆ นำมาดัดแปลงและใช้เป็นตัวอย่างให้ผู้เรียนศึกษา โดยวิเคราะห์และอภิปรายกันเพื่อสร้างความเข้าใจและฝึกฝนหาทางแก้ปัญหา วิธีนี้จะช่วยให้รู้จักคิด และพิจารณาข้อมูลอย่างถี่ถ้วน

4. สถานการณ์จำลอง (Simulation) คือ การจำลองหรือสร้างสถานการณ์ขึ้น วิธีนี้จะช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสทดลองแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ตามสถานการณ์จริง

5. ละคร (Action or Dramatization) คือให้ผู้เรียนทดลองแสดงบทบาทตามที่เขียนไว้ วิธีนี้จะทำให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ในการทำความเข้าใจความรู้สึก เหตุผล และพฤติกรรมของผู้อื่น

6. กลุ่มย่อย (Small Group) กลุ่มย่อยจะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนทุกคนได้มีส่วนร่วมในการแสดงออก และช่วยให้ผู้เรียนได้ข้อมูลเพิ่มเติมมากขึ้น การใช้กลุ่มย่อยมีหลายวิธีต่าง ๆ กัน แล้วแต่ผู้จัด คิดได้ ที่นิยมกันก็มีกลุ่มระดมสมอง กลุ่มนกกระจอก และนอกจากนี้การจัดกิจกรรมกลุ่มยังใช้เทคนิคกลุ่มแบบอื่น ๆ อีก เช่น การอภิปราย การสัมมนา เป็นต้น

✓ จากที่กล่าวมานี้จะเห็นได้ว่า เทคนิคในการจัดกิจกรรมกลุ่มเป็นวิธีการที่สามารถสร้างประสบการณ์ตรงให้ผู้เรียนได้เป็นอย่างมาก ซึ่งผู้เรียนจะสามารถค้นพบสิ่งต่าง ๆ ที่มีความหมายแก่ตัวเอง และสามารถทดสอบคุณค่าของประสบการณ์ได้ (ดูรูป ๒.๑)

ลำดับขั้นตอนของกระบวนการกลุ่ม

เขาวพา เดชะคุปต์ (2517 : 163 - 166) ได้แบ่งขั้นตอนของกระบวนการกลุ่มไว้เป็น 4 ระยะ สรุปขั้นตอนได้ดังนี้

1. ระยะการมีส่วนร่วม เป็นระยะที่ผู้เรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรมหรือคิดค้นแสวงหาสิ่งที่ต้องการจะเรียนรู้ด้วยตนเอง การมีส่วนร่วมของผู้เรียนในการทำกิจกรรมจะเป็นการมีส่วนร่วมในทุก ๆ ด้าน คือ

1.1 การมีส่วนร่วมทางด้านร่างกาย ได้แก่ การเรียนรู้ด้วยตนเอง การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น หรือการค้นคว้าสืบสวนด้วยตนเอง ซึ่งจะต้องอาศัยการแสดงออกทางวาจา ในการสื่อความหมายกับผู้อื่น เพื่อก่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน

1.2 การมีส่วนร่วมทางด้านจิตใจ คือ ความรู้สึกหรืออารมณ์ต่าง ๆ

ที่เกิดจากการกระทำนั้น ซึ่งจะนำไปสู่การรับรู้ แนวคิด และการเรียนรู้ทางด้านเนื้อหาเป็นอย่างดี และช่วยให้ผู้เรียนสามารถจดจำเนื้อหาได้นานอีกด้วย

1.3 การมีส่วนร่วมทางด้านปัญญาหรือสมอง คือ การที่ผู้เรียนเกิดการเห็นจริง มีการค้นพบสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ และการสร้างแนวคิดจากสิ่งที่ได้รับรู้ นั้น ซึ่งจะเป็นแนวทางในการพัฒนาความคิดและเหตุผลในการทำงาน การตัดสินใจ การวิเคราะห์และสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้ด้วยตนเอง

1.4 การมีส่วนร่วมในสังคม คือ การมีสัมพันธ์กับผู้อื่นจะทำให้เกิด มีปฏิสัมพันธ์ มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความรู้สึกนึกคิด ค่านิยม ความเชื่อ ฯลฯ ซึ่งจะช่วยให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างกว้างขวาง และเกิดผลดีอีกด้วย

2. ระยะวิเคราะห์ เป็นระยะที่ผู้เรียนร่วมกันวิเคราะห์ประสบการณ์ การเรียนรู้ทันทีหลังจากที่ทำกิจกรรมเสร็จแล้ว วิธีการนี้จะช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ กว้างขวางสามารถประเมินความรู้ วิธีการเรียนรู้ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่ม ตลอดจนช่วยให้ผู้เรียนรู้จักตนเองดียิ่งขึ้น

3. ระยะสรุปและประยุกต์หลักการ เป็นระยะที่ผู้เรียนจะรวบรวมแนวคิดที่ตนค้นพบจากการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้อื่น แล้วสรุปเป็นหลักการของตนเอง ซึ่งผู้เรียนสามารถนำหลักการไปประยุกต์ใช้ในอนาคตหรือประยุกต์ให้เข้ากับตนเองได้ การประยุกต์จะทำได้ใน 2 ลักษณะ คือ

3.1 การประยุกต์เพื่อปรับปรุงบุคลิกภาพ หรือการพัฒนาดตนเองให้เหมาะสมยิ่งขึ้น รวมทั้งการปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่น ตลอดจนเสริมสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น

3.2 การประยุกต์เพื่อใช้ในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ในอนาคตและเพื่อใช้ในการปรับปรุงแก้ไขวิธีการแก้ปัญหาให้ดีกว่าเดิม

4. ระยะประเมินผล ผู้เรียนจะประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตนเองและของกลุ่ม จากการอภิปรายให้ข้อเสนอแนะร่วมกับสมาชิกกลุ่ม

พรรณราย ทวีพะประภา (2529 : 9 - 10) ได้กำหนดรูปแบบของ การจัดกิจกรรมกลุ่มไว้สอดคล้องกันอีก ซึ่งกำหนดไว้ 5 ขั้นตอน พอธิบายได้ดังนี้

1. ขั้นกิจกรรม (Experiencing Phase) เป็นการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่ผู้นำได้กำหนดไว้ เช่น การแสดงความคิดเห็น การจับคู่ และการแก้ปัญหาาร่วมกัน เป็นกลุ่ม เป็นต้น

2. ขั้นแลกเปลี่ยนปฏิกิริยาและการสังเกต (Publishing) เป็นขั้นที่ สมาชิกกลุ่มแลกเปลี่ยนประสบการณ์ที่ตนเองได้รับ เช่น ความคิด ความรู้สึก รวมทั้ง ปฏิกิริยาต่าง ๆ ที่เกิดจากกิจกรรมที่ทำมาในขั้นแรก รวมทั้งข้อสังเกตต่าง ๆ ที่ ตนเองสังเกตได้

3. ขั้นอภิปรายแบบแผน (Processing) เป็นขั้นที่สมาชิกกลุ่มได้ อภิปรายแบบแผนต่าง ๆ และพฤติกรรมภายในกลุ่มอย่างเต็มที่

4. ขั้นสร้างกฎเกณฑ์ (Generalizing) เป็นขั้นที่สมาชิกกลุ่มขยาย ประสบการณ์ที่เขาได้รับไปสู่ชีวิตจริง ๆ หรือสถานการณ์ที่เป็นจริง สมาชิกจะสร้าง กฎเกณฑ์ต่าง ๆ รวมทั้งสมมุติฐานและการขยายแลกเปลี่ยนประสบการณ์กัน

5. ขั้นนำไปใช้ (Applying) เป็นขั้นที่ผู้นำกลุ่มจะเป็นฝ่ายสรุปเนื้อหา สารและจุดมุ่งหมายสำคัญ ๆ ของกิจกรรมแต่ละครั้ง เพื่อให้สมาชิกกลุ่มมองเห็น แนวทางในการนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

ลำดับขั้นตอนของกิจกรรมกลุ่มต่าง ๆ เป็นการเรียนรู้ตามกระบวนการ กลุ่ม ที่จะส่งผลให้สมาชิกเกิดการเรียนรู้ ค้นพบสิ่งที่ต้องการจะเปลี่ยนแปลง และ สรุปเป็นกฎเกณฑ์ที่นำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคมอย่างมี ประสิทธิภาพ

ผลของการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม

มีผลงานวิจัยมากมายที่แสดงให้เห็นว่า หลังจากการเข้ากลุ่มแล้วเกิดการ

เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น ซึ่งมีผู้ให้แนวคิดไว้หลายท่าน ที่น่าพอยกเป็นตัวอย่างให้เกิดความเข้าใจได้ดังนี้

พัชรี วรกวิน (2522 : 149 - 150) ได้กล่าวถึงผลของการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มไว้ พอสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเจตคติ เพราะการได้เข้าร่วมกลุ่มนั้น เป็นการแสดงถึงการยอมรับจากกลุ่ม เกิดความภาคภูมิใจ ความอบอุ่น และรู้สึกว่าตนมีคุณค่า
2. ทำให้เกิดความรู้สึกเป็นพวกเป็นกลุ่มของตน เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง
3. ทำให้เข้าใจตนเองและสมาชิกอื่นในกลุ่ม และพยายามแก้ไขข้อบกพร่องของตนเอง ทำให้มีมโนภาพแห่งตนดีขึ้น
4. อธิิพพลของกลุ่มมีผลทำให้สมาชิกและกลุ่มเปลี่ยนแปลงเจตคติ เพราะกลุ่มมีอิทธิพลต่อสมาชิกทุกคน ในความรู้สึกที่เป็นพวกพ้องกันจะทำให้ชักชวนง่ายกว่าบุคคลไม่รู้จัก หรือกลุ่มไปดื่นเคยกัน ดังนั้นโอกาสที่จะทำให้บุคคลในกลุ่มเปลี่ยนแปลงเจตคตินั้นย่อมเกิดจากอิทธิพลของกลุ่ม โดยเฉพาะในวัยรุ่นแล้ว กลุ่มจะมีอิทธิพลอย่างมาก
5. ทำให้มีเจตคติที่ดีต่อผู้อื่น เนื่องจากเมื่อรวมกลุ่มสมาชิกจะพยายามทำความเข้าใจสมาชิกคนอื่น ๆ ในกลุ่ม โดยยอมรับฟังเหตุผล ความคิดเห็น เคารพในสิทธิหน้าที่ของกันและกัน การได้ทำงานร่วมกันทำให้เข้าใจพฤติกรรมต่าง ๆ ที่สมาชิกเหล่านั้นแสดงออกมา ทราบถึงความรู้ ความสามารถของแต่ละบุคคล ทำให้เกิดมีเจตคติที่ดีต่อบุคคลอื่น

โรเจอร์ส (มัทนา อังตระกูล. 2524 : 24 ; อ้างอิงมาจาก Rogers. 1970 : 121 - 122) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับผลของการเข้าร่วมในกิจกรรมกลุ่มไว้พอสรุปได้ดังนี้

1. วิธีการกลุ่มจะให้ผลส่งเสริม และสร้างสรรค์ทางด้านจิตวิทยา มาก กล่าวคือ จะมีการเปลี่ยนแปลงทางการรับรู้ ความรู้สึก มีการตระหนักถึงความรู้สึกของตนเองและผู้อื่นมากขึ้น ตลอดจนเปิดเผยความรู้สึก มีความจริงใจ และเป็นไปอย่างธรรมชาติ

2. มีการเปลี่ยนแปลงทางความสามารถในการควบคุมความรู้สึกต่าง ๆ ของตนเอง แสดงพฤติกรรมที่ตรงกับความรู้สึกของตน และมีแนวทางในการสร้างแรงจูงใจ ทำให้เกิดการเข้าใจในตนเอง รู้จักตัดสินใจด้วยตนเองมากขึ้น

3. มีการเปลี่ยนแปลงด้านเจตคติ ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น บุคคลจะยอมรับตนเอง พัฒนาในเรื่องคุณค่าของตนเอง เข้าใจตนเอง และมีความมั่นคงยิ่งขึ้น ส่วนในด้านเจตคติที่ดีกับผู้อื่น ได้แก่ การใช้อำนาจลดน้อยลง มีการยอมรับผู้อื่นมากขึ้น ลดการสั่งสอนและควบคุมผู้อื่น มีส่วนร่วมในกิจกรรมมากขึ้น และมีความรู้สึกพึงพากันและกัน

นอกจากนี้ บุนหา วชิระศักดิ์มงคล (2526 : 39 - 40) ได้กล่าวถึงผลของการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มไว้สอดคล้องกัน โดยจำแนกออกเป็น 3 ด้านพอสรุปได้ดังนี้คือ

1. พัฒนาทางการใช้สติปัญญา บุคคลจะได้เรียนรู้และเข้าใจธรรมชาติของมนุษย์ ธรรมชาติของกลุ่ม การสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ๆ ตลอดจนได้เรียนรู้ประสบการณ์ต่าง ๆ จากสมาชิกกลุ่ม เรียนรู้ขอบเขตการแก้ปัญหา และการตัดสินใจ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้เป็นอย่างดี

2. พัฒนาทางด้านทักษะ สมาชิกกลุ่มจะมีโอกาสได้ฝึกทักษะต่าง ๆ ได้แก่

2.1 ทักษะทางสังคม (Social Skills) เป็นทักษะที่ช่วยทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างราบรื่น เช่น ทักษะการเป็นผู้ให้และผู้รับที่ดี การปรับตัวให้เข้า

กับสิ่งแวดล้อม การควบคุมตนเอง การยอมรับความสามารถของผู้อื่น การรับผิดชอบ และการรู้จักอิทธิพลของตนเองและผู้อื่น

2.2 ทักษะในการศึกษาค้นคว้า (Study Skill) เป็นทักษะในการค้นคว้าหาความรู้ เช่น ทักษะในการเก็บรวบรวมข้อมูล การฟัง พูด อ่าน และการรายงาน

2.3 ทักษะทางปัญญา (Intellectual Skill) ได้แก่ ทักษะในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า การวิพากษ์วิจารณ์ การคิดอย่างมีเหตุผล และสร้างสรรค์

2.4 ทักษะในการทำงานเป็นกลุ่ม (Group Work Skill) เป็นทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่น ได้แก่ ทักษะในการวางแผน การเป็นผู้นำ การแสดงความคิดเห็นด้วยการอภิปราย การยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

3. พัฒนาทางด้านเจตคติ ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงทางด้านการรับรู้ด้านความรู้สึก มีความจริงใจและเป็นไปอย่างธรรมชาติ การเปลี่ยนแปลงความสามารถในการควบคุมความรู้สึกต่าง ๆ ของตน มีความประพฤติที่ต้องตรงกับความรู้สึกของตนมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านเจตคติต่อตนเองและผู้อื่น มีการยอมรับตนเองและผู้อื่นมากขึ้น ลดการใช้อำนาจ การสั่งสอนและควบคุมผู้อื่น พอใจในการมีส่วนร่วมในการกิจกรรมของกลุ่มมากขึ้น

จากแนวความคิดของผลการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มที่ได้กล่าวมาแล้ว แสดงให้เห็นว่าหลังจากการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มแล้วเกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม เจตคติ และสติปัญญา บุคคลจะเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง และมองเห็นคุณค่าในการพัฒนาตนเอง

การเลือกสมาชิกเข้ากลุ่ม

เรย์ และ โดวัลด์ (Ray and Wally. 1977 : 11 - 13) ได้ให้แนวคิดในการเลือกสมาชิกเข้ากลุ่มไว้พอสรุปประเด็นที่สำคัญได้ดังนี้

1. เพศ ในบางสถานการณ์จำเป็นจะต้องเลือกสมาชิกกลุ่มเป็นพวกเดียวกัน แต่กลุ่มที่มีทั้งสองเพศก็สามารถกระทำได้ และโอกาสที่จะประสบความสำเร็จก็มีเท่า ๆ กันกับกลุ่มที่มีเพศ เดียวกัน

2. อายุหรือวุฒิภาวะ โดยส่วนใหญ่ไม่ควรจัดกลุ่มที่มีสมาชิก มีความแตกต่างกันในเรื่องอายุและฐานะทางสังคม แต่ไม่มีแนวทางมาตรฐานที่กำหนดช่วงของอายุไว้ ผู้นำกลุ่มต้องเป็นคนเลือกระดับวุฒิภาวะ เพื่อให้สมาชิกมีส่วนร่วมในกลุ่มของตนได้

3. ลักษณะของบุคลิกภาพ ไม่มีเกณฑ์กำหนดคุณลักษณะของบุคลิกภาพไว้ ซึ่งผู้นำกลุ่มต้องพิจารณาตัดสินใจพื้นความรู้เกี่ยวกับการเข้ามีส่วนร่วมของบุคคล

4. สติปัญญา เรื่องที่เกี่ยวข้องกับสติปัญญา ก็คือ ความสามารถของสมาชิกกลุ่มที่จะเข้าใจเนื้อเรื่องการพูดคุยและการอภิปรายของสมาชิกคนอื่น ๆ

5. พื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคม รายได้และฐานะทางสังคมไม่เป็นสิ่งสำคัญที่จะนำมาเป็นเกณฑ์ในการคัดเลือกสมาชิกเข้ากลุ่ม

6. เชื้อชาติ กลุ่มที่มีสมาชิกหลายเชื้อชาติมีผลทำให้สมาชิกในกลุ่มนั้นเกิดการเรียนรู้ และสำรวจพฤติกรรมใหม่ ๆ ได้ดี เพราะได้พบกับสถานการณ์ที่เป็นจริงสำหรับสมาชิกส่วนใหญ่

7. บุคคลที่ทำผิดกฎหมาย ผู้ต้องหา หรือผู้ทำผิดกฎหมายไม่ได้ใช้เป็นเกณฑ์ในการคัดเลือกสมาชิกเข้ากลุ่ม

8. สภาพครอบครัว สมาชิกกลุ่มที่มีครอบครัวคล้ายคลึงกันอาจจะช่วยเหลือซึ่งกันและกันได้ดี จึงใช้เป็นเกณฑ์เลือกสมาชิกเข้ากลุ่มได้อย่างหนึ่ง แต่ผู้นำกลุ่มบางคนชอบที่จะเลือกสมาชิกที่มีสภาพครอบครัวแตกต่างกัน เพื่อให้สมาชิกกลุ่มได้มองเห็นวิถีชีวิตและประสบการณ์ที่แตกต่างกัน

ขนาดของกลุ่ม

ฮอดดาเวย์ (Ottaway. 1966 : 7) ให้แนวคิดเกี่ยวกับขนาดของ

กลุ่มไว้สรุปใจความได้ว่า กลุ่มควรมีขนาดเล็ก เพราะจะช่วยให้สมาชิกมีโอกาสแสดงออกอย่างอิสระทั่วถึงกัน สมาชิกไม่ต้องใช้เสียงดังมากนัก สมาชิกกลุ่มจะได้ยินอย่างทั่วถึงกลุ่มควรมีขนาดอย่างมากที่สุด 12 คน หรือถ้ามากกว่านั้นก็ไม่ควรเกิน 15 คน เพราะไม่เช่นนั้นแล้วจะทำให้แบบแผนพฤติกรรมผิดไปจากเดิม ขนาดของกลุ่มที่เหมาะสมที่สุดควรมีจำนวนสมาชิก 9-10 คน จึงจะให้การทำงานบังเกิดผลดีที่สุด

ทริมป์ และ มิลเลอร์ (Deighton. 1971 : 225 ; citing Trump and Miller) มีความเห็นคล้ายคลึงกันเกี่ยวกับขนาดของกลุ่มพอสรุปได้ว่า สมาชิกของกลุ่มควรมีประมาณ 12-15 คน กลุ่มไม่ควรเล็กกว่านี้เพราะจะทำให้สิ้นเปลือง และด้วยขนาดใหญ่ไปกว่านี้ก็ไมเหมาะสม เพราะสมาชิกจะขาดโอกาสในการมีส่วนร่วมอย่างทั่วถึง

เยาวยา เดชะคุปต์ (2517 : 34) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับขนาดของกลุ่มไว้สรุปได้ว่า ขนาดของกลุ่มที่ช่วยในการทำงานหรือการเรียนการสอนประสบผลดี ควรเป็นกลุ่มขนาดเล็ก ซึ่งมีขนาดประมาณ 5-15 คน ทั้งนี้ครูผู้สอนหรือผู้นำกลุ่มควรเลือกให้เหมาะสมกับลักษณะเนื้อหาและกิจกรรม

นอกจากนี้ จำเนียร ช่างโชติ และคนอื่น ๆ (2521 : 5) ได้กล่าวถึงขนาดของกลุ่มไว้สรุปใจความสำคัญได้ว่า นักจิตวิทยาส่วนใหญ่นิยมศึกษากลุ่มขนาดเล็กที่มีสมาชิกไม่เกิน 15 คน เพราะจะทำให้ดูการเปลี่ยนแปลงและความเคลื่อนไหวของกลุ่มที่เกี่ยวกับสมาชิกได้ง่าย ถ้ามีจำนวนมากเกินไปสมาชิกทุกคนไม่มีโอกาสได้แสดงความต้องการของตนเองได้ ทำให้บรรยากาศน่าเบื่อหน่าย สมาชิกไม่สนใจและอาจจะออกจากกลุ่มไปในที่สุด

ขนาดของกลุ่มโดยทั่ว ๆ ไปจะขึ้นอยู่กับจำนวนสมาชิกในกลุ่ม เพราะจำนวนสมาชิกในกลุ่มจะมีผลกระทบต่องานกลุ่ม เช่น การสื่อสารภายในกลุ่ม และการติดต่อสัมพันธ์กัน จากแนวความคิดของผู้รู้ดังกล่าวมีความเห็นสอดคล้องกันว่าขนาดของกลุ่มที่นิยมนักศึกษากันควรมีสมาชิกไม่เกิน 15 คน

เวลาและจำนวนครั้งในการเข้ากลุ่ม

ระยะเวลาและความถี่ของการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม ส่วนใหญ่จะขึ้นอยู่กับเป้าหมายกลุ่มและธรรมชาติของสมาชิกกลุ่ม ซึ่งมีผู้กำหนดเกี่ยวกับเวลาและจำนวนครั้งในการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มไว้หลายท่าน ที่น่าสนใจพอยกตัวอย่างให้เกิดความเข้าใจได้ดังนี้คือ

ทรอทเชอร์ (ชูชัย สมितिไกร. 2527 : 18 - 19 ; อ้างอิงมาจาก Trotzer. 1977 : 452) ได้ให้ข้อเสนอไว้พอสรุปได้ว่า ในการกำหนดเวลาและความถี่ในการเข้ากลุ่มนั้น หากจำกัดทำกับสถานศึกษาก็จำเป็นต้องพิจารณาถึงการจัดเวลาของสถานศึกษานั้นด้วย เช่น ในโรงเรียนส่วนมากจะจัดเวลาเป็นคาบ คาบละ 50 นาที เป็นต้น สำหรับจำนวนครั้งในการเข้ากลุ่มทั้งหมดขึ้นอยู่กับเป้าหมายของกลุ่มและธรรมชาติของสมาชิกกลุ่มและธรรมชาติของสมาชิกกลุ่ม แต่อย่างน้อยที่สุดควรไม่ต่ำกว่า 8 ครั้ง และถ้ามากกว่านี้ก็เป็นการดี

แพทเทอร์สัน (สรศักดิ์ โสขุ. 2530 : 21 ; อ้างอิงมาจาก Patterson. 1973 : 105) ให้ข้อเสนอไว้พอสรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมกลุ่มควรจัดสัปดาห์ละ 3 ครั้ง ช่วงเวลาในการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มสำหรับเด็กประถมศึกษาควรใช้เวลาไม่เกิน 1 ชั่วโมง เพราะเด็กจะเกิดความเบื่อหน่ายได้

กล่าวโดยสรุปเวลาและจำนวนครั้งในการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มที่นิยมจัดทำกันในปัจจุบันจะกำหนดเวลาในการเข้ากลุ่มประมาณ 50 นาที แต่ไม่เกิน 1 ชั่วโมง สำหรับจำนวนครั้งในการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มอย่างน้อย 8 ครั้ง และจัดสัปดาห์ละ 2-3 ครั้ง

บทบาทของผู้นำกลุ่ม

พรรณราย ทวีษะประภา (2529 : 10 - 12) ได้อธิบายหน้าที่และบทบาทของผู้นำกลุ่มไว้ พอสรุปประเด็นที่สำคัญได้ดังนี้

1. ผู้นำกลุ่มต้องเป็นผู้มีความรู้ ความชำนาญเฉพาะตน
2. ผู้นำกลุ่มจะต้องเป็นคนช่างสังเกต รู้จักป้อนคำถามเพื่อนำไปสู่การอภิปราย รู้จักนำกลุ่มไปสู่ทิศทางที่ต้องการ และไม่ปล่อยให้สมาชิกที่เข้ารับการฝึกพาออกนอกเส้นทาง

3. ผู้นำกลุ่มต้องเป็นผู้มีอารมณ์เย็น มีความยืดหยุ่นรวมทั้งมีความไวในการรับรู้ และสามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้เป็นอย่างดี

4. ผู้นำกลุ่มต้องเป็นผู้มีอารมณ์เย็น มีความยืดหยุ่นรวมทั้งมีความไวในการรับรู้ และสามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้เป็นอย่างดี

5. ผู้นำกลุ่มต้องจัดเตรียมกิจกรรมต่าง ๆ เอาไว้ล่วงหน้าอย่างมีแบบแผน ซึ่งกิจกรรมแต่ละเรื่องจะต้องประกอบด้วยโครงสร้างดังต่อไปนี้

5.1 หัวข้อเรื่อง จะสอนเรื่องอะไร

5.2 วัตถุประสงค์ของกิจกรรม มีอะไรคือต้องการให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์หรือการเรียนรู้ในเรื่องใดบ้าง

5.3 ขนาดของกลุ่ม กำหนดว่ากิจกรรมนี้ต้องการสมาชิกกี่คน ต้องการแบ่งกลุ่มย่อยหรือไม่ ถ้าต้องการแบ่งกลุ่มย่อยจะต้องแบ่งเป็นกลุ่มละกี่คน สมาชิกควรจะรู้จักกันมาก่อนหรือไม่ ขนาดของกลุ่มเป็นสิ่งสำคัญ กลุ่มย่อยที่มีประสิทธิภาพควรมีสมาชิกประมาณ 6-8 คน เป็นอย่างมาก

5.4 เวลาที่ต้องการใช้ กำหนดว่าจะใช้เวลาในกิจกรรมทั้งหมดนี้ เป็นระยะเวลากี่นาที หรือกี่ชั่วโมง

5.5 อุปกรณ์ กำหนดอุปกรณ์ลงไป เพื่อสะดวกในการจัดเตรียมไว้ล่วงหน้าให้พร้อม

5.6 การจัดสถานที่ กำหนดว่าห้องที่ใช้ควรเป็นอย่างไร

5.7 กระบวนการ กำหนดขั้นตอนของกิจกรรมที่จะกระทำไปตามลำดับขั้นตอนเป็นข้อ ๆ เช่น

- 5.7.1 ผู้ฝึกอบรมจุดมุ่งหมายของกิจกรรม
- 5.7.2 แบ่งกลุ่มย่อย
- 5.7.3 แจกอุปกรณ์
- 5.7.4 แนะนำวิธีการ
- 5.7.5 เปิดโอกาสให้แลกเปลี่ยนประสบการณ์
- 5.7.6 รวมกลุ่มใหญ่ ให้การป้อนกลับ
- 5.7.7 ผู้ฝึกกล่าวสรุปเนื้อหาสาระที่สำคัญ

นอกจากนี้ เขาวพา เดชะคุปต์ (2517 : 132 - 133) ได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของผู้นำกลุ่มไว้ พอสรุปบทบาทที่สำคัญ ๆ ได้ดังนี้คือ

1. การริเริ่มการทำงานของกลุ่ม เป็นบทบาทในการริเริ่ม กระตุ้น
เสนอแนะแนวทางในการคิดและการทำงานแก่สมาชิกกลุ่ม
2. การวางแผนการทำงาน เป็นบทบาทในการตั้งเป้าหมายในการทำงาน วางขั้นตอนในการทำงาน กำหนดระยะเวลาในการทำงาน และการสรุป
รวบรวมข้อมูล เป็นต้น
3. การเสนอข้อมูล เป็นบทบาทในการเสนอข้อมูล และแนวความคิด
ใหม่ ๆ ให้แก่สมาชิกกลุ่ม
4. การสนับสนุนบรรยากาศในการทำงาน เป็นบทบาทในการสร้าง
บรรยากาศที่ดี และเอื้ออำนวยต่อการทำงาน และช่วยให้ทุกคนอยากทำงาน
5. การประเมินผล เป็นบทบาทที่ช่วยให้กลุ่มประเมินการทำงาน
ประเมินการตัดสินใจ และประเมินวิธีการของกลุ่ม

กล่าวโดยสรุปบทบาทของผู้นำกลุ่มที่สำคัญก็คือ ผู้นำกลุ่มจะต้องตระหนัก
ในใจว่า จะต้องเน้นที่ความเจริญงอกงามของสมาชิกกลุ่มเป็นหลัก โดยเน้นที่เนื้อหา
สาระที่ได้เรียนรู้กันภายในกลุ่ม และความรู้สึกนึกคิดต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในกลุ่ม
ขณะที่ทำกิจกรรมร่วมกัน

บทบาทของสมาชิกกลุ่ม

กลุ่มจะมีประสิทธิภาพและพัฒนาได้นั้นขึ้นอยู่กับการเล่นบทบาทที่แตกต่างกันของสมาชิกแต่ละบุคคลในกลุ่ม ดังที่ บุนหา วชิระศักดิ์มงคล (2526 : 119 - 120) ได้กำหนดบทบาทของสมาชิกกลุ่มไว้ ซึ่งแยกออกเป็น 3 ลักษณะพอสรุปได้ดังนี้คือ

1. บทบาทเกี่ยวกับการทำงาน (Task Function) เป็นบทบาทที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน โครงการ หรือปัญหาต่าง ๆ ที่กลุ่มกำลังทำอยู่ รวมทั้งเรื่องราวที่กลุ่มกำลังอภิปรายกัน และจุดมุ่งหมายในการดำเนินงาน
2. บทบาทในการรวมกลุ่ม (Maintenance Function) เป็นบทบาทที่ให้กลุ่มรวมกันและดำเนินงานเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายต่าง ๆ ร่วมกันได้สำเร็จ
3. บทบาทเฉพาะตน (Self-Oriented Function) หมายถึง บทบาทของสมาชิกแต่ละคน ถ้าหากมีมากเกินไปก็อาจจะลดประสิทธิภาพของกลุ่ม หรือทำให้กลุ่มแยกพวกกันได้ ถ้าบทบาทของแต่ละคนไม่ประสานหรือไม่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของกลุ่ม

นอกจากนี้ ทองเวียน อมรัชกุล (2523 : 40 - 42) ได้กล่าวถึงบทบาทของสมาชิกกลุ่มไว้ พอสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

1. สมาชิกต้องมีการเปิดเผยตัวเองเมื่ออยู่ในกลุ่ม การเปิดเผยตัวเองจะทำให้เกิดการเรียนรู้ผู้อื่นและตัวเอง
2. หน้าที่ที่ทำให้กลุ่มบรรลุวัตถุประสงค์ เช่น การริเริ่มสร้างสรรค์ การเสนอแนะทางเลือก การให้ข้อคิดเห็น เป็นต้น
3. หน้าที่การดำรงความสัมพันธ์ภายในกลุ่ม เช่น การประสานบทบาทต่าง ๆ เข้าด้วยกัน เป็นผู้อำนวยความสะดวก และการให้ความเป็นเพื่อน
4. หน้าที่ในการแสดงความเป็นเอกลักษณ์บุคคล เช่น การต่อสู้และควบคุม การถอยหนี การทำตนเป็นปรปักษ์ต่อการขึ้นกับคนอื่น เป็นต้น

บทบาทที่สมาชิกกลุ่มแสดงออกมานั้นจะมีอิทธิพลต่อสัมฤทธิ์ผลและจุดมุ่งหมายของกลุ่ม กลุ่มที่มีประสิทธิภาพนั้นขึ้นอยู่กับสมาชิกในกลุ่มจะต้องแสดงบทบาททั้งบทบาทการทำงาน และบทบาทการรวมกลุ่ม แต่ถ้าสมาชิกต่างคนต่างแสดงบทบาทของตนเพียงอย่างเดียวจะทำให้เกิดความขัดแย้งภายในกลุ่ม เพราะทุกคนต่างทำตามใจของตนเอง ในที่สุดกลุ่มก็จะแตกสลายลงไป

* งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่ม

✕ งานวิจัยในประเทศ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้กิจกรรมกลุ่มในประเทศไทย ได้มีการนำกิจกรรมกลุ่มในรูปแบบประเภทต่าง ๆ กันมาใช้ในการพัฒนาบุคลิกภาพเสริมสร้างลักษณะต่าง ๆ แก่บุคคล ปรับปรุงบุคลากรในองค์การ และพัฒนาการเรียนการสอนก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาศักยภาพของมนุษย์ และสังคมเป็นอย่างมาก ผู้วิจัยจึงได้รวบรวมในส่วนที่เกี่ยวข้องมาเสนอพอสรุปได้ดังนี้

๑ ลัดดาวรรณ ณ ระนอง (2525 : 52) ได้ศึกษาทดลองใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาความมีวินัยในตนเองกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนทุ่งมหาเมฆ กรุงเทพฯ โดยจัดโปรแกรมการฝึกกิจกรรมกลุ่ม 15 ครั้ง กับกลุ่มทดลอง ส่วนกลุ่มควบคุมเรียนตามปกติ ผลการทดลองพบว่า หลังการฝึกกิจกรรมกลุ่มแล้วนักเรียนที่ได้รับการฝึกมีวินัยในตนเองสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และกลุ่มทดลองมักจะพัฒนาความมีวินัยในตนเองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

๖ ลาวัลย์ มหาทุมะรัตน์ (2529 : 52) ได้ศึกษาผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มในการพัฒนามนุษย์สัมพันธ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 24 คน กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมกลุ่มละ 12 คน กลุ่มทดลองได้รับโปรแกรมการฝึกทั้งหมด

พบว่า นักเรียนกลุ่มที่ได้รับการฝึกกิจกรรมกลุ่มมีมนุษยสัมพันธ์สูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้ฝึกกิจกรรมกลุ่มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สรศักดิ์ โสชู (2530 : 57) ได้ทดลองใช้กิจกรรมกลุ่มที่มีต่อความสำนึกในหน้าที่พลเมืองดีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนชุมชนบ้านศรีสะเกษ อำเภอลำลูก จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 24 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมกลุ่มละ 12 คน กลุ่มทดลองจะได้รับโปรแกรมการฝึกกิจกรรมกลุ่มทั้งหมด 12 ครั้ง ส่วนกลุ่มควบคุมไม่ได้รับการฝึกกิจกรรมกลุ่ม ผลการทดลองปรากฏว่าความสำนึกในหน้าที่พลเมืองดีของนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

มานะ สอนสำรี (2530 : 59) ได้ทดลองการใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนชุมชนวัดธรรมจักร อำเภอมะนัง จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 24 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมกลุ่มละ 12 คน โดยจัดโปรแกรมการฝึกกิจกรรมกลุ่มทั้งหมด 12 ครั้ง ผลการทดลอง ปรากฏว่า นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มมีความคิดสร้างสรรค์ก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มกับนักเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งแสดงว่ากิจกรรมกลุ่มสามารถพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ได้

✕ งานวิจัยในต่างประเทศ

มีการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาบุคลิกภาพ ตลอดจนพัฒนาความสามารถในการทำงานเป็นกลุ่มในด้านต่าง ๆ ในต่างประเทศมากมาย ผู้วิจัยได้รวบรวมในส่วนที่เกี่ยวข้องมาเสนอ ดังนี้

เลกซ์ (เมตตา จินดารัตน์. 2525 : 21 ; อ้างอิงมาจาก Lex. 1973 : 6099-A) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการนำกิจกรรมกลุ่มไปใช้ในการสอน

โดยทดลองกับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ของมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในรัฐอินเดียน่า โดยให้กลุ่มทดลองได้รับการสอนโดยใช้กิจกรรมกลุ่ม และกลุ่มทดลองได้รับการสอนแบบเก่า ผลการทดลองปรากฏว่า เมื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังสอน ทั้งสองกลุ่มไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่พบว่า กลุ่มทดลองมีความพอใจในประสบการณ์ที่ได้รับ และยินดีที่จะเข้าร่วมกลุ่มอีก

ริชาร์ดสัน และ ฮอลเวิร์ท (Evans. 1964 : 124 ; citing Richardson and Hollworth. n.d.) ได้ทดลองสอนเรื่องความภาษาอังกฤษกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยแบ่งนักเรียนออกเป็นสองกลุ่ม กลุ่มควบคุม สอนโดยวิธีแบบเก่า กลุ่มทดลองใช้กระบวนการกลุ่ม ผลปรากฏว่ากลุ่มทดลองมีเจตคติต่อการเรียนดีกว่ากลุ่มควบคุมและเรียนเนื้อหาได้มากกว่า

เอสกเอนาซี (อดุลย์เดช ดิยะบุตร. 2534 : 24 ; อ้างอิงมาจาก Eskenazi. 1987 : 2820-A) ได้ทำการศึกษาเรื่องกลุ่มแนะนำการศึกษาด้านอาชีพในระดับท้องถิ่นกับรูปแบบที่มีประสิทธิภาพของกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อหารูปแบบที่มีประสิทธิภาพของกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ รูปแบบที่ได้เสนอในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ ระบบการติดต่อสื่อสารในกลุ่ม การเห็นคุณค่าของการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเพื่อผลสำเร็จของกลุ่ม และการยอมรับของสมาชิกกลุ่มในด้านความรับผิดชอบของสมาชิกแต่ละคน ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบทั้งสามเป็นรูปแบบที่มีประสิทธิภาพ และยังมีความสัมพันธ์ร่วมต่อความสำเร็จของกลุ่มให้คำแนะนำการศึกษาด้านอาชีพอีกด้วย

สรุปแล้วจะเห็นว่า มีงานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศที่สนับสนุนว่า กิจกรรมกลุ่มสามารถพัฒนาความคิดความเข้าใจและพฤติกรรมของมนุษย์ได้นับตั้งแต่ความมีวินัยในตนเองของการมีมนุษย์สัมพันธ์ ความสำนึกในหน้าที่พลเมืองดี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ตลอดจนวิธีการที่มีประสิทธิภาพต่อกลุ่มให้คำแนะนำเกี่ยวกับการศึกษาด้านอาชีพอีกด้วย

* เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเจตคติเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์

✕ ความหมายของจริยธรรม

จริยธรรมเป็นคำที่มีความหมายกว้างขวาง เป็นลักษณะทางสังคมหลายลักษณะของมนุษย์ ซึ่งมีผู้ให้ความหมายไว้หลายท่านที่แตกต่างกันออกไป พอยกตัวอย่างเพื่อให้เกิดความเข้าใจได้ดังนี้

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และ เพ็ญแข ประจักษ์ปัจฉนิกร (2520 : 3) ให้คำนิยามของคำว่าจริยธรรมไว้พอสรุปได้ว่า จริยธรรม หมายถึง ลักษณะทางสังคมหลายลักษณะของมนุษย์ เป็นพฤติกรรมที่สังคมชมชอบสนับสนุน และผู้กระทำส่วนมากเกิดความพอใจว่าการกระทำนั้นเป็นสิ่งที่ดีงามเหมาะสม

ระวี ภาวิไล (2522 : 2) ได้กล่าวถึงความหมายของคำว่า จริยธรรมไว้พอสรุปใจความที่สำคัญได้ว่า จริยธรรม หมายถึง แนวทางความประพฤติปฏิบัติเพื่อบรรลุถึงภาพชีวิตอันทรงคุณค่าพึงประสงค์

สุนทร อินทรตรี (2528 : 68) ได้ให้ความหมายของคำว่าจริยธรรมไว้คล้ายคลึงกันพอสรุปได้ว่า จริยธรรม หมายถึง การปฏิบัติในการอยู่ร่วมกันอย่างเหมาะสม ถือว่าเป็นสิ่งสำคัญเพราะมนุษย์เป็นสัตว์สังคมต้องอยู่ร่วมกันกับผู้อื่น มีวิถีชีวิตที่ต้องเกี่ยวข้องและพึ่งพาอาศัยกันและกันอยู่ตลอดเวลา

นอกจากนี้ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2534 : 285) ได้ให้คำนิยามของคำว่าจริยธรรมไว้พอสรุปสาระที่สำคัญได้ว่า จริยธรรม หมายถึง ระบบของกฎเกณฑ์ที่ใช้ในการจำแนก การกระทำที่ดีออกจากการกระทำที่ชั่ว

จากความหมายของคำว่าจริยธรรมดังกล่าวพอสรุปได้ว่า จริยธรรมหมายถึงแนวทางความประพฤติปฏิบัติทางสังคมของมนุษย์ที่ถูกต้องและเหมาะสมเป็นลักษณะความประพฤติที่สังคมต้องการ

× ลักษณะทางจริยธรรมของมนุษย์

ลักษณะทางจริยธรรมของมนุษย์นั้นจะขึ้นอยู่กับความรู้ เจตคติและเหตุผล ในการเลือกที่จะกระทำหรือไม่กระทำ เหมาะสมหรือไม่เหมาะสม ชอบหรือไม่ชอบ ดังที่ ดวงเดือน พันธุมนาวิน และ เพ็ญแข ประจักษ์ปัจฉนิก (2520 : 4 - 6) ได้แบ่งลักษณะทางจริยธรรมของมนุษย์ไว้ 4 ลักษณะด้วยกัน พอสรุปได้ดังนี้

1. ความรู้เชิงจริยธรรม หมายถึง การมีความรู้ในสังคมของตนนั้น ถือว่าการกระทำชนิดใดควรกระทำหรือไม่กระทำ เหมาะสมหรือไม่เหมาะสม ปริมาณความรู้ขึ้นอยู่กับอายุ การศึกษา และพัฒนาการทางสติปัญญาของบุคคล
2. เจตคติเชิงจริยธรรม หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลว่าตนชอบหรือไม่ชอบลักษณะนั้นเพียงใด เจตคติเชิงจริยธรรมของบุคคลส่วนมากจะสอดคล้องกับ ค่านิยมของสังคมนั้น
3. เหตุผลเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลใช้เหตุผลในการเลือกที่จะกระทำหรือไม่กระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง เหตุผลนี้จะแสดงให้เห็นถึงแรงจูงใจที่อยู่เบื้องหลังการกระทำเบื้องหลังต่างกัน และบุคคลที่มีการกระทำเหมือนกันอาจมีเหตุผลเบื้องหลังการกระทำและระดับจริยธรรมต่างกันได้
4. พฤติกรรมเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลแสดงพฤติกรรมที่สังคมชอบหรือดเว้นการแสดงพฤติกรรมที่ฝ่าฝืนกฎเกณฑ์หรือค่านิยมในสังคมนั้น

ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม

มีนักทฤษฎีทางจริยธรรมหลายท่านที่ได้ศึกษาและให้ความเห็นเกี่ยวกับพัฒนาการทางจริยธรรมที่น่าสนใจมีดังนี้

เพียเจต์ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และ เพ็ญแข ประจักษ์ปัจฉนิก.

2520 : 39 - 40 ; อ้างอิงมาจาก Piaget. 1932 : 434) ได้แบ่งพัฒนาการทางจริยธรรมออกเป็น 3 ชั้น พอสรุปได้ดังนี้

1. วัย 1-3 ขวบ เป็นวัยก่อนศีลธรรม อยู่ถามเรื่องศีลธรรมกับเด็ก
2. วัย 2-7 ขวบ เด็กจะยึดความเชื่อถือตามคำสั่ง เชื่อว่าการกระทำความดีคือทำแล้วไม่ถูกลงโทษ การทำความชั่วทำแล้วถูกลงโทษ
3. วัยสูงกว่า 7 ขวบ เป็นวัยที่เด็กมีวุฒิภาวะในเรื่องการทำความดีความชั่ว เมื่อพบกฎเกณฑ์ทางศีลธรรม ทางบ้าน ทางโรงเรียนและสังคมแตกต่างกัน เด็กจะตัดสินใจเลือกเองโดยปรับเกณฑ์ทั้งหลายให้เข้ากัน

นอกจากนี้ โคลเบอร์ก (ดวงเดือน พันธมนาวิน และ เพ็ญแข ประจักษ์จติก. 2520 : 41 - 42 ; อ้างอิงมาจาก Kohlberg. 1964 : 405) ได้แบ่งพัฒนาการทางจริยธรรมเป็น 3 ระดับ พอสรุปได้ดังนี้

1. ระดับก่อนเกณฑ์ (Preconventional Level) 2-11 ปี การกระทำของเด็กในขั้นนี้มีความมุ่งหมายเพื่อหลบหลีกการลงโทษ และการแสวงหาความรางวัล เด็กถือว่าการที่คนอื่นกระทำตามที่เขาต้องการเป็นสิ่งที่ถูกต้อง แม้ว่า การกระทำนั้นจะขัดกับผู้อื่น
2. ระดับตามเกณฑ์ (Conventional Level) 10-16 ปี เป็นระดับที่เด็กทำตามสังคม ประเพณี กฎหมาย และศาสนา โดยจะควบคุมความประพฤติจากการติชมของสังคม การกระทำจะเป็นไปตามที่ผู้อื่นเห็นชอบ โดยเฉพาะกลุ่มเพื่อน
3. ระดับเหนือเกณฑ์ (Post Conventional Level) 16 ปีขึ้นไป เด็กจะมีจริยธรรมในขั้นสูงสุด หรือมีการกระทำที่แยกออกจากกฎเกณฑ์และความคาดหวังของผู้อื่น ในการตัดสินใจขัดแย้งต่าง ๆ จะต้องนำมาวิเคราะห์ด้วยตนเอง ก่อนแล้วจึงตัดสินใจโดยคำนึงถึงความสำคัญและประโยชน์สูงสุดของสังคม

✕ ความหมายของความซื่อสัตย์

✎ ศรีนภา สิริยะ (2512 : 46) ได้ให้ความหมายของความซื่อสัตย์ไว้พอสรุปได้ว่า ความซื่อสัตย์ หมายถึง ความจริง ความตรง ความแท้ ความแน่นอน และไม่เป็นความเท็จ

กรมการศาสนา (2521 : 8) ได้ให้ความหมายของความซื่อสัตย์ไว้ คล้ายคลึงกัน สรุปได้ว่า ความซื่อสัตย์ หมายถึง ให้เป็นคนตรงประพฤติอะไรด้วย น้ำใสใจจริง

กรมการวัฒนธรรม (วิวัฒน์ อิศวานิชย์. 2523 : 19 ; อ้างอิงมาจาก กรมการวัฒนธรรม. 2497 : 5 - 6) ได้ให้ความหมายของความซื่อสัตย์ไว้ สอดคล้องกันพอสรุปได้ว่า ความซื่อสัตย์ หมายถึงความซื่อตรงไม่คดโกง ถ้าแสดงออกมาทางใจจะเป็นน้ำใสใจจริง ทางกายก็เป็นการทำจริง ไม่ใช่ทำเพื่อลวงทาง วาจา คือ พูดจริง เป็นที่เชื่อถือไว้วางใจ

ประเสริฐศรี เอื้อนครินทร์ (2524 : 22) ได้ให้ความหมายของความซื่อสัตย์ไว้สรุปได้ดังนี้คือ ความซื่อสัตย์ หมายถึง ความซื่อตรงไม่คดโกง ทั้งทางกาย วาจา ใจ ทั้งต่อตนเองและหน้าที่การงาน

นอกจากนี้ กรมวิชาการ (2528 : 2) ได้ให้คำนิยามของความซื่อสัตย์ไว้พอสรุปได้ว่า ความซื่อสัตย์ หมายถึง การประพฤติตรง จริ่งใจไม่คิดทรยศ ไม่คดโกงและไม่หลอกลวง

จากความหมายของความซื่อสัตย์ดังกล่าว พอสรุปได้ว่า ความซื่อสัตย์ หมายถึง ความประพฤติที่ยึดหลักแห่งคุณธรรม ประพฤติปฏิบัติด้วยความจริงใจ ทั้งกาย วาจา ใจ ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น

ลักษณะพฤติกรรมของความซื่อสัตย์ของบุคคล

จากที่ได้กล่าวมาแล้วว่า ความซื่อตรงด้วยความจริงใจเป็นลักษณะที่สำคัญของความซื่อสัตย์ของบุคคล แต่ก็มีผู้สรุปลักษณะของความซื่อสัตย์ไว้หลายทัศนะที่น่าสนใจมีดังนี้คือ

ทอมป์สัน (วิวัฒน์ อิศวานิชย์. 2523 : 22 ; อ้างอิงมาจาก Thompson. 1952 : 538 - 539) ได้กล่าวถึงลักษณะที่สำคัญของความซื่อสัตย์ไว้พอสรุปลักษณะของความซื่อสัตย์จะต้องมีองค์ประกอบอย่างน้อย 2 อย่าง คือ

1. ระบบค่านิยม

2. ความต้องการที่เกิดขึ้นรุนแรงในขณะนั้น

ประเทิน มหาพันธ์ (2510 : 72) ได้กล่าวถึงลักษณะที่สำคัญของความซื่อสัตย์ไว้พอสรุปได้ว่า ความซื่อสัตย์ของบุคคลจะต้องมีลักษณะที่สำคัญ 3 ประการ ดังนี้คือ

1. ไม่หาประโยชน์ใส่ตนเองโดยการโกง การหลอกลวงผู้อื่นแม้ว่าการกระทำนั้นจะไม่มีใครเห็นก็ตาม

2. ผู้ที่มีความสุจริตจะต้องเป็นบุคคลที่กล้ารับผิดชอบ ไม่ว่าการกระทำนั้นจะทำได้ด้วยความจงใจ หรือรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ก็จะยอมรับในการกระทำของตน ไม่ชี้ดทอดไปถึงบุคคลอื่น

3. เมื่อให้สัญญาอย่างไร จะต้องทำตามสัญญานั้นโดยไม่บิดพลิ้ว
กรมการวัฒนธรรม (วิวัฒน์ อัสวาณิชย์. 2523 : 19 - 20 ; อ้างอิงมาจาก กรมการวัฒนธรรม. 2497 : 5 - 6) ได้กล่าวถึงลักษณะที่สำคัญของความซื่อสัตย์ไว้พอสรุปได้ว่า ลักษณะของความซื่อสัตย์จะต้องประกอบด้วยองค์ประกอบ 4 ประการ ดังต่อไปนี้

1. ต้องซื่อตรง ไม่คิดหลอกลวงเขากิน ประกอบอาชีพสุจริต สิ่งใดทุจริตผิดศีลธรรม ต้องเลิกเด็ดขาด

2. ต้องซื่อสัตย์ต่อตนเอง ต่อครอบครัว และต่อมิตรสหาย จะต้องมีความจงรักภักดีต่อประเทศชาติ ไม่คิดทรยศ

3. ต้องซื่อสัตย์ในทุกทาง โดยเฉพาะทางที่เป็นประโยชน์และดีงามเท่านั้น

4. ต้องรักษาคำพูดของตนให้มีคุณค่าน่าเชื่อถือ ให้เป็นคนมีวาจาสิทธิ์พูดจริงทำจริงเสมอ

ประเภทของความซื่อสัตย์

ความซื่อสัตย์ หมายถึง ความประพฤติที่ยึดหลักแห่งคุณธรรม ประพฤติปฏิบัติด้วยความจริงใจ ทั้งกาย วาจา ใจ ทั้งต่อตนเองและผู้อื่นนั้นอาจแบ่งได้เป็นหลายประเภท ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับว่าผู้แบ่งยึดเอาเรื่องใดเป็นเกณฑ์ แต่อย่างไรก็ตามมีผู้นิยมแบ่งประเภทของความซื่อสัตย์ออกเป็นลักษณะต่าง ๆ กัน พอยกตัวอย่างได้ดังนี้

ศรัณภ สุริยะ (2512 : 46) ได้จำแนกความซื่อสัตย์ออกเป็น

3 ประเภท พอสรุปได้ดังนี้คือ

1. ความจริงต่อการงาน คือ ตรงต่อเวลาและหน้าที่
2. ความจริงต่อบุคคล คือ มีความซื่อสัตย์ต่อมิตร จริงต่อผู้ใหญ่ และผู้ปกครอง ควรมีการอบรมตนดังนี้
 - 2.1 ซื่อสัตย์ต่อมิตร
 - 2.2 สวามิภักดิ์ ไม่คิดคดต่อผู้ใหญ่ และผู้ปกครองที่ตนยกย่อง
 - 2.3 ความกตัญญูทวาทะ รู้ว่าผู้ใดทำคุณแก่ตนแล้ว พยายามที่จะหาโอกาสตอบแทนเสมอ

3. ความจริงต่อความดี คือ ประพฤติความจริงอย่างไรก็ประพฤติกจริงอย่างนั้นเสมอ

ทวี บุญยเกตุ (2515 : 55 - 61) ได้จำแนกความซื่อสัตย์ออกเป็น

3 ประเภท สรุปได้ดังต่อไปนี้

1. ความซื่อสัตย์ต่อตนเอง นับว่ามีคุณค่าสูงกว่าอะไรทั้งหมด เพราะผู้ที่มีความซื่อสัตย์ต่อตนเองจะเป็นผู้ที่มีหิริโอตตัปปะ มีความละเอียดต่อตนเอง ในอันที่กระทำความผิด
2. ความซื่อสัตย์ต่อเพื่อนฝูง ไม่เอาเปรียบเพื่อนฝูง มีความรัก ความปรารถนาดีต่อเพื่อนฝูง
3. ความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ ไม่แสวงหาผลประโยชน์ใส่ตนในทางที่มีชอบ อันจะนำความเสียหายให้แก่งานที่ทำอยู่

นอกจากนี้ ประเสริฐศรี เอ็นครินท์ (2524 : 22) ได้จำแนกความซื่อสัตย์ของบุคคลออกเป็น 5 ประเภท พอสรุปได้ดังนี้

1. ความซื่อสัตย์ต่อตนเอง คือ มีความละเอียดและกระตือรือร้นในการกระทำความผิดให้ได้ชื่อว่าไม่สุจริต
2. ความซื่อสัตย์ต่อเพื่อนฝูง หมู่คณะ คือ การไม่คิดคดทรยศ ไม่คดโกง และเอาเปรียบเพื่อนฝูงและหมู่คณะ
3. ความซื่อตรงต่อหน้าที่การงาน คือ ความซื่อตรงเที่ยงธรรม ไม่หาผลประโยชน์ใส่ตนเองจนทำให้เดือดร้อนแก่หน้าที่การงานที่ทำอยู่
4. ความซื่อสัตย์ต่อสังคม และชุมชนคือ ไม่กระทำความผิดต่อกฎเกณฑ์ของสังคมและชุมชน เพื่อหาประโยชน์ต่อตนเอง
5. ความซื่อสัตย์ต่อระเบียบ กฎเกณฑ์ จารีต ประเพณี กฎหมาย วัฒนธรรม คือรักษา และปฏิบัติต่อระเบียบ กฎเกณฑ์จารีตประเพณี วัฒนธรรมด้วยความซื่อตรง จริงใจ และเที่ยงธรรม

✕ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับด้านจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์

ความซื่อสัตย์เป็นจริยธรรมที่สำคัญที่บุคคลจะพึงมีไว้เป็นคุณสมบัติของตน ทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับด้านจริยธรรมของบุคคลย่อมเกี่ยวโยงมาถึงลักษณะของความซื่อสัตย์ด้วย ดังเช่น ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของ เพียเจต์ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจักษ์ปัจฉนิภ. 2520 : 18 ; อ้างอิงมาจาก Piaget. 1932 : 434) โดยให้ความเห็นไว้พอสรุปได้ว่า มาตรฐานการทางศีลธรรมเป็น การถ่ายโยงมโนภาพ เจตคติโดยอาศัยความรู้ความเข้าใจในตัวเองเด็กเป็นสำคัญ ซึ่งสอดคล้องต้องกันกับทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของ โคลเบอร์ก (สมโชค พูลนวม. 2523 : 14 ; อ้างอิงมาจาก Kohlberg. 1969 : 394 - 395) ที่ให้ความเห็นไว้พอสรุปได้ว่า จริยธรรมมีความสัมพันธ์กับพัฒนาการด้านอื่น ๆ เช่น

พัฒนาการทางด้านร่างกาย พัฒนาการทางด้านสติปัญญา และพัฒนาการทางด้าน อารมณ์โดยเสนอว่าการใช้เหตุผลในเชิงจริยธรรมเป็นเครื่องแสดงให้เห็นถึงการ พัฒนาจริยธรรมนั้น และยังพบว่า การใช้เหตุผลในเชิงจริยธรรมของบุคคลมีความ สัมพันธ์กับพฤติกรรมประเภทต่าง ๆ ของบุคคลนั้นด้วย โดยใช้วิธีการเลือกยอมรับ เหตุผลประเภทต่าง ๆ ตามที่กำหนดสถานการณ์ให้เลือกเป็นเกณฑ์ตัดสิน นอกจากนี้

ไรท์ (วิวัฒน์ อิศวณิชย์. 2523 : 21 - 22 ; อ้างอิงมาจาก Wright. 1975 : 24 - 30) เชื่อว่าการพัฒนาจริยธรรมของคนเราส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับสังคม และสิ่งแวดล้อม ซึ่งพอสรุปแนวความคิดที่สำคัญได้ว่า สังคมมีส่วนในการปั้นมนุษย์ให้มี ลักษณะต่าง ๆ กัน ตามแต่ว่ามนุษย์นั้นจะอยู่ในกลุ่มใดในสังคม ความซื่อสัตย์จะถูก ปลุกฝังตั้งแต่วัยเด็ก แต่สังคมและสถานการณ์ในช่วงชีวิตของบุคคลก็จะมีอิทธิพลใน การเปลี่ยนแปลงจริยธรรมของตนได้ ซึ่งสถาบันทางสังคมที่มีส่วนหล่อหลอมลักษณะ ของความซื่อสัตย์ของบุคคลจะประกอบด้วย ครอบครัว อันได้แก่ การอบรมเลี้ยงดู ของพ่อแม่ บรรดาญาติภายในครอบครัว ฐานะทางเศรษฐกิจและระดับการศึกษาของ บิดามารดา ส่วนอิทธิพลการเรียนรู้ทางสังคมจะเกิดการเรียนรู้จากสังคมโดยการ ยอมรับลักษณะและกฎเกณฑ์ของสังคมมาเป็นลักษณะของตน ซึ่งบางครั้งจะเกิดการ เรียนรู้โดยบังเอิญ หรือการเลียนแบบจากบุคคลอื่นในสังคม จริยธรรมที่เกี่ยวกับ ความซื่อสัตย์ก็เช่นกัน บุคคลอาจเลียนแบบความซื่อสัตย์จากบิดามารดา ครูอาจารย์ หรือเพื่อน ทำให้เกิดเป็นพฤติกรรมที่บุคคลแสดงซ้ำ ๆ จนกลายเป็นนิสัยติดตัวของ บุคคลแสดงพฤติกรรมของความซื่อสัตย์ หรือไม่ซื่อสัตย์ซ้ำ ๆ กันหลายครั้ง จนกลายเป็นนิสัยประจำตัวของบุคคลนั้น ๆ ได้

พฤติกรรมของผู้ที่มีความซื่อสัตย์

พฤติกรรมของผู้ที่มีความซื่อสัตย์เป็นลักษณะที่สำคัญของบุคคลที่ควรจะมีไว้เป็นสมบัติของตน เป็นพื้นฐานของบุคลิกภาพของบุคคลที่ควรจะมีการพัฒนา

ประการหนึ่ง และควรส่งเสริมให้ทุกคนได้มี ดังที่ กรมวิชาการ (2528 : 21 - 22) ได้รวบรวมพฤติกรรมของผู้ที่มีความซื่อสัตย์ไว้พอสรุปได้ดังนี้

1. พูดความจริง
2. เก็บของตกได้ส่งคืนเจ้าของ
3. ตรงต่อเวลา
4. ยอมรับผิดเมื่อทำผิด
5. ไม่ประพฤติดนเป็นคณหน้าไหว้หลังหลอก
6. ปฏิบัติตามข้อตกลงหรือสัญญา
7. หาเลี้ยงชีพในทางสุจริต
8. ไม่ถือเอาของผู้อื่นเป็นของตน
9. รักษาความยุติธรรม
10. ไม่ฉ้อราษฎร์บังหลวง

พฤติกรรมของผู้ที่มีนิสัยไม่ซื่อสัตย์

นักทฤษฎีส่วนมากยอมรับว่าความซื่อสัตย์จะถูกปลูกฝังตั้งแต่วัยเด็ก แต่สถานการณ์ในช่วงชีวิตของบุคคล อาจทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้ บางครั้งสถานการณ์บางอย่างจะกระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรมของความไม่ซื่อสัตย์ซ้ำ ๆ กัน หลายครั้งจนกลายเป็นนิสัยติดตัวไปได้เช่นกัน ซึ่ง จิตรา วสุวานิช (2519 : 133) ได้กล่าวถึงพฤติกรรมของผู้ที่มีนิสัยไม่ซื่อสัตย์และสาเหตุของพฤติกรรมที่มีนิสัยไม่ซื่อสัตย์ไว้พอสรุปได้ดังนี้

1. ชอบหยิบฉวยของผู้อื่น โดยเจ้าของมิได้รับอนุญาต
2. มีนิสัยชอบขโมย แม้ว่าสิ่งนั้นจะเป็นสิ่งที่ไม่ต้องการ
3. พูดปดเมื่อถูกจับได้
4. ชอบทำการทุจริต เช่น แอบลอกข้อสอบเข้าไปดู หรือขโมยเงินออกจากเพื่อน เป็นต้น

5. ใส่ชื่อของตบ่นกระดาศที่เป็นผลงานของคนอื่น

เหตุผลที่เป็นไปได้ของพฤติกรรมของเด็กไม่ซื่อสัตย์ เนื่องจากสาเหตุดังนี้

1. มีความรู้สึกของความไม่ปลอดภัยมั่นคง
2. ต้องการที่จะได้รับความสนใจจากผู้อื่น
3. มีความรู้สึกว่าได้รับความเกลียดชังจากบิดา มารดา และเพื่อนฝูง
4. แรงกระตุ้นเนื่องจากต้องการเป็นเจ้าของ และความอยากมีอยาก

ได้สิ่งของที่เขามีกัน

5. อาจเนื่องมาจากกรรมพันธุ์
6. ครอบครัวยากจน
7. บิดา มารดา ที่มีนิสัยไม่ซื่อสัตย์
8. ขาดการอบรมสั่งสอน

วิธีการปลูกฝังเจตคติเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ในโรงเรียน

ประถมศึกษา

วิธีการปลูกฝังเจตคติเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์เป็นขบวนการที่ต้องทำอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ จนเป็นลักษณะนิสัยประจำตัวของบุคคลนั้น ๆ ซึ่งมีเสนอแนะแนวทางและวิธีการไว้หลายท่าน พอยกเป็นตัวอย่างได้ดังนี้

เฮลลอคค์ (Hurlock. 1965 : 436 - 438) ได้เสนอแนะแนวทางการปลูกฝังให้บุคคลมีจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ไว้พอสรุปได้ดังนี้

1. ลักษณะของการเรียน เด็กจะต้องได้รับความรู้เกี่ยวกับศีลธรรมมากขึ้นตามสภาพการเรียนที่เพิ่มขึ้น

2. ลักษณะของครูจะมีอิทธิพลต่อเด็กโดยตรง คือ ครูที่เผด็จการ (Authoritarian) จะทำให้เด็กมีพฤติกรรมที่เป็นปมด้อยมากกว่าครูที่มีลักษณะแบบประชาธิปไตย

3. กิจกรรมสันถนาการของวัยรุ่นมีผลต่อค่านิยมและคุณสมบัติเฉพาะ พฤติกรรมมนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการอ่านหนังสือ จะมีผลต่อศีลธรรมของเด็กโดยตรง

สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก (2527 : 1 - 2) ได้ให้ข้อเสนอแนะแนวทางและวิธีการปลูกฝังให้บุคคลมีจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ไว้เป็น 2 ระบบ พอสรุปประเด็นที่สำคัญได้ดังนี้

1. การปลูกฝัง เป็นการชี้แนะให้กระทำตาม ซึ่งจะสำเร็จได้ก็ด้วยการมีศรัทธา โดยแบ่งกิจกรรมออกเป็น 3 ขั้นตอน

1.1 สร้างศรัทธาให้เกิดขึ้นแก่สิ่งที่ต้องการจะปลูกฝัง โดยเฉพาะการทำตัวให้เป็นแบบอย่างที่ดีของครู หรือตัวแบบ

1.2 ให้ความรู้ว่าสิ่งที่เราต้องการปฏิบัตินั้นมีวิธีการปฏิบัติอย่างไรบ้าง

1.3 หาทางให้ปฏิบัติจนเป็นนิสัย

2. การพัฒนา เป็นการสร้างให้คนเกิดความสำนึกในการทำความดี จุดสำคัญก็คือ หาทางให้มีความคิดอันกระจำเจถึงคุณค่าของสิ่งที่ต้องการปลูกฝัง ทั้งนี้โดยไม่มีการชี้แนะ แต่อาจใช้คำถามเพื่อให้เกิด หรืออภิปรายปัญหาต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความสำนึกในการทำความดี และเกลียดการทำความชั่ว

กรมวิชาการ (2528 : 11 - 12) ได้เสนอแนะแนวการแก้ไขและเสริมลักษณะนิสัยให้มีจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ พอสรุปใจความสำคัญกว้าง ๆ ได้ดังนี้

1. ให้เด็กได้อยู่ใกล้ชิดกับตัวอย่างที่ดี ได้ปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวันจนเห็นคุณค่า เช่น ถ้าต้องการให้เด็กมีความซื่อสัตย์ ผู้ใหญ่ก็ต้องมีความซื่อสัตย์ เปิดโอกาสและสร้างบรรยากาศให้เด็กได้ประพฤติปฏิบัติเสมอ เมื่อเด็กได้เห็นตัวอย่าง และได้เห็นคุณค่าของความซื่อสัตย์ตามที่ได้ปฏิบัติจริงเช่นนั้น นาน ๆ เข้าก็จะยอมรับจะได้รับค่านิยมนั้นได้โดยไม่สับสนหรือขัดแย้ง

2. เสนอปัญหาให้คิด เมื่อเด็กเห็นปัญหาของคนอื่นหรือสิ่งของที่จนเป็นส่วนหนึ่งมา ๑ ก็จะไปเปรียบเทียบกับประสบการณ์ของตัวเอง ทำให้เกิดความสำนึกมากขึ้น และจะเปลี่ยนแปลงค่านิยม และพฤติกรรมของตัวเองโดยไม่รู้ตัว

3. จัดโอกาสให้เด็กได้ศึกษาหาประสบการณ์จากวิชาการบางอย่าง ซึ่งสามารถพัฒนาค่านิยมได้ เช่น วิทยาศาสตร์ช่วยสร้างค่านิยมให้เด็กรักความจริง มีเหตุผล ศิลปะช่วยขัดเกลาจิตใจให้ละเอียดอ่อน

4. สนทนาวิสาสะในชีวิตประจำวัน เมื่อได้พบเห็นหรือสัมผัสสิ่งต่าง ๆ ทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน ในบ้านและนอกบ้าน ก็นำมาคุยให้เด็กเห็นคุณค่า เห็นความหมายของสิ่งนั้น ๆ

5. สร้างคำขวัญที่คนส่วนใหญ่จะยอมรับนับถือร่วมกัน ทั้งนี้ต้องอยู่ในขอบเขตที่เหมาะสม

6. จัดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กระบวนการกลุ่ม เพื่อให้เด็กได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน เรียนรู้จากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในกลุ่มทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ และส่งผลให้เกิดความเจริญงอกงามในทุก ๆ ด้านได้

* งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเจตคติเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์

✕ งานวิจัยในประเทศ

มีการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ในประเทศไทยมากมาย ผู้วิจัยได้รวบรวมในส่วนที่เกี่ยวข้องมาเสนอ ดังนี้

๑ สมโชค พูลนวม (2523 : 47 - 48) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความซื่อสัตย์กับความรู้สึกรับผิดชอบ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด รวม 5 ภาค ซึ่งกำลังเรียนอยู่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มัธยมศึกษาปีที่ 2 และมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 886 คน พบว่า ความซื่อสัตย์มีความสัมพันธ์ทางบวก

กับความรู้สึกรับผิดชอบ ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐาน นั่นคือ กลุ่มตัวอย่างที่มีพฤติกรรมด้านความซื่อสัตย์มาก ก็จะมี ความรับผิดชอบมาก กลุ่มตัวอย่างที่มีพฤติกรรมด้านความซื่อสัตย์น้อยก็จะมี ความรู้สึกรับผิดชอบน้อย

เมธี โพธิพัฒน์ (2523 : 77 - 78) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ แรงจูงใจใฝ่สัมพันธ์ และความซื่อสัตย์ของเด็กไทย โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มัธยมศึกษาปีที่ 2 และมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 856 คน พบว่า

1. วินัยในตนเองมีความสัมพันธ์กันทางบวกกับความซื่อสัตย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. ระดับชั้นเรียนแตกต่างกันมีความซื่อสัตย์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. ผู้ปกครองต่างระดับการศึกษา กัน เด็กมีวินัยในตนเองและความซื่อสัตย์ไม่แตกต่างกัน
4. เด็กที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีวินัยในตนเองและความซื่อสัตย์สูงกว่าเด็กที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
5. เด็กหญิงมีวินัยในตนเองและความซื่อสัตย์สูงกว่าเด็กชายที่ระดับ .05
6. เด็กต่างจังหวัดมีวินัยในตนเองสูงกว่าเด็กในกรุงเทพฯ แต่ความซื่อสัตย์ไม่แตกต่างกัน

ประเสริฐศรี เกื่อนครินทร์ (2524 : 52 - 53) ได้ศึกษาผลการใช้เทคนิคแม่แบบเพื่อพัฒนาจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนเมืองเลย จังหวัดเลย จำนวน 40 คน ผลการทดลองปรากฏว่ากลุ่มทดลองที่ได้รับแม่แบบมีจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

✕ งานวิจัยในต่างประเทศ

มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ในต่างประเทศมากมาย ผู้วิจัยได้รวบรวมนำมาเสนอโดยสังเขปดังนี้

☞ **โวลเคอร์ (วรรณิ รักธรรม. 2515 : 13 - 14 ; อ้างอิงมาจาก Voelker. n.d. : unpagged)** ได้ศึกษาเกี่ยวกับความซื่อสัตย์สุจริตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในระดับวิทยาลัย พบว่า ความซื่อสัตย์สุจริตเป็นอิทธิพลที่ได้รับมาจากการฝึกอบรมในวัยเด็ก และเกี่ยวกับตัวมารดาเองที่จะฝึกให้เด็กรับผิดชอบ

โดเฮอร์ตี้ (เมธี โพธิพัฒน์. 2523 : 54 - 55 ; อ้างอิงมาจาก Dougherty. 1966 : 110) ได้ศึกษาค่านิยมของเด็กวัยรุ่นของโรงเรียนต่าง ๆ ในมลรัฐมิสซูรี เกี่ยวกับความเป็นมิตร ความซื่อสัตย์ ความรักดี ศีลธรรม จากนักเรียนในเกรด 8 และ 12 จำนวน 1,320 คน พบว่า ค่านิยมนี้มีสูงมากในนักเรียนที่มีระบอบการเรียนสูง

โจนส์ (ประเสริฐศรี เอื้อนครินทร์. 2524 : 22 - 23 ; อ้างอิงมาจาก Jones. 1954 : 781 - 842) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความซื่อสัตย์สุจริตของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 2 พบว่า สังคมมิได้มุ่งให้เด็กหญิงและเด็กชายมีแบบพฤติกรรมเหมือนกัน ดังนั้นการฝึกอบรมแต่ละเพศจึงแตกต่างกัน เนื่องจากการยอมรับหรือการปฏิเสธจากสังคมที่มีความหมายต่อเด็กหญิงมากกว่าเด็กชาย เด็กหญิงจะพูดเท็จในสถานการณ์ทางสังคมมากกว่าเด็กชาย ยิ่งกว่านั้นเด็กหญิงยังมีแนวโน้มที่จะพูดเท็จที่จะให้ขึ้นชอบของคนอื่นมากกว่าเด็กชาย แต่ในสถานการณ์อื่น ๆ เด็กชายจะพูดเท็จและไม่ซื่อสัตย์มากกว่าเด็กหญิง

✓ จากเอกสารและงานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ จะเห็นได้ว่า ปัญหา ความซื่อสัตย์เป็นปัญหาที่เรื้อรังมานาน และเกิดขึ้นในทุกวัยทุกวงการ ซึ่งมีผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติอย่างยิ่ง ควรเร่งดำเนินการ ปลูกฝัง และส่งเสริมให้

สมาชิกของสังคม โดยเฉพาะเยาวชนที่จะเติบโตเป็นกำลังของชาติในอนาคต ให้เป็นคนที่มีจริยธรรม โดยเฉพาะจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ซึ่งเป็นหนึ่งในหลายด้านของจริยธรรมที่สมาชิกของสังคมควรได้รับการปลูกฝัง และส่งเสริมให้มีขึ้นในตนเองอย่างเร่งด่วน เพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศชาติในด้านต่าง ๆ ต่อไป และสรุปได้ว่าเจตคติเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์สามารถส่งเสริม และปลูกฝังให้เกิดการพัฒนาได้โดยใช้เทคนิควิธีการต่าง ๆ เช่น การให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคล การให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มการให้แรงเสริมทางสังคม และการใช้กิจกรรมกลุ่ม เป็นต้น

๙ สมมุติฐานในการศึกษาค้นคว้า

นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มกับนักเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มมีเจตคติเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์แตกต่างกัน